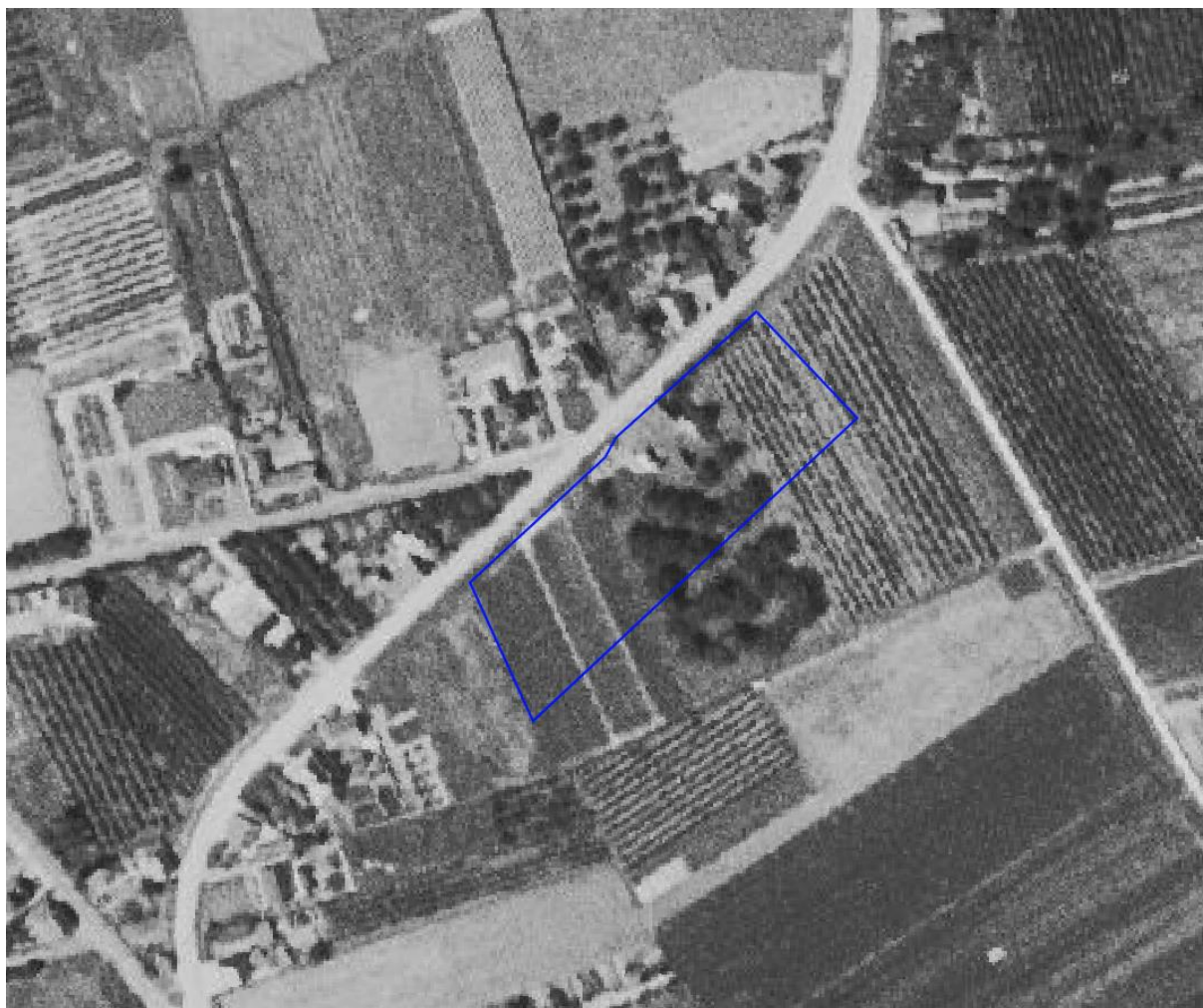

Archeologienota Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100>

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek
2019E85

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2019), Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100>, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2019-22, D/2019/12654/22

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

© 2019 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

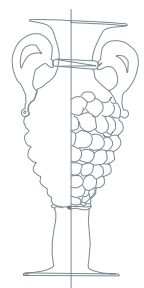
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2019/12654/22

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: Luchtfoto van het projectgebied 1971 © geopunt.be

Inhoud

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek

1. Beschrijvend gedeelte
 - 1.1 Administratieve gegevens
 - 1.2 Archeologische voorkennis
2. Onderzoeksopdracht
3. Werkwijze
4. Assessment rapport
 - 4.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied
 - 4.2 Historische situering
 - 4.3 Archeologische situering
5. Besluit
 - 5.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen
 - 5.2 Advies en afweging van de onderzoeksmethoden
6. Synthese
 - 6.1 Samenvatting gespecialiseerd publiek
 - 6.2 Samenvatting niet-gespecialiseerd publiek
7. Bibliografie
8. Figurenlijst
9. Bijlagen

1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2019E85
Actoren	Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Provincie	Limburg
Gemeente	Herk-de-Stad
Deelgemeente	Herk-de-Stad
Site	Rummenweg
Kadastrale gegevens	Herk-de-Stad, afd 1, sectie D, percelen 352z partim, 352c2, 352d2 partim, 352b2, 352k2, 352h2
Oppervlakte onderzoeksgebied	6914 m ² (5229 m ² te verkavelen)
Kadastraal percelenplan	Fig. 2
Topografische kaart	Fig. 3
Begindatum onderzoek	06/05/2019
Einddatum onderzoek	11/05/2019
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

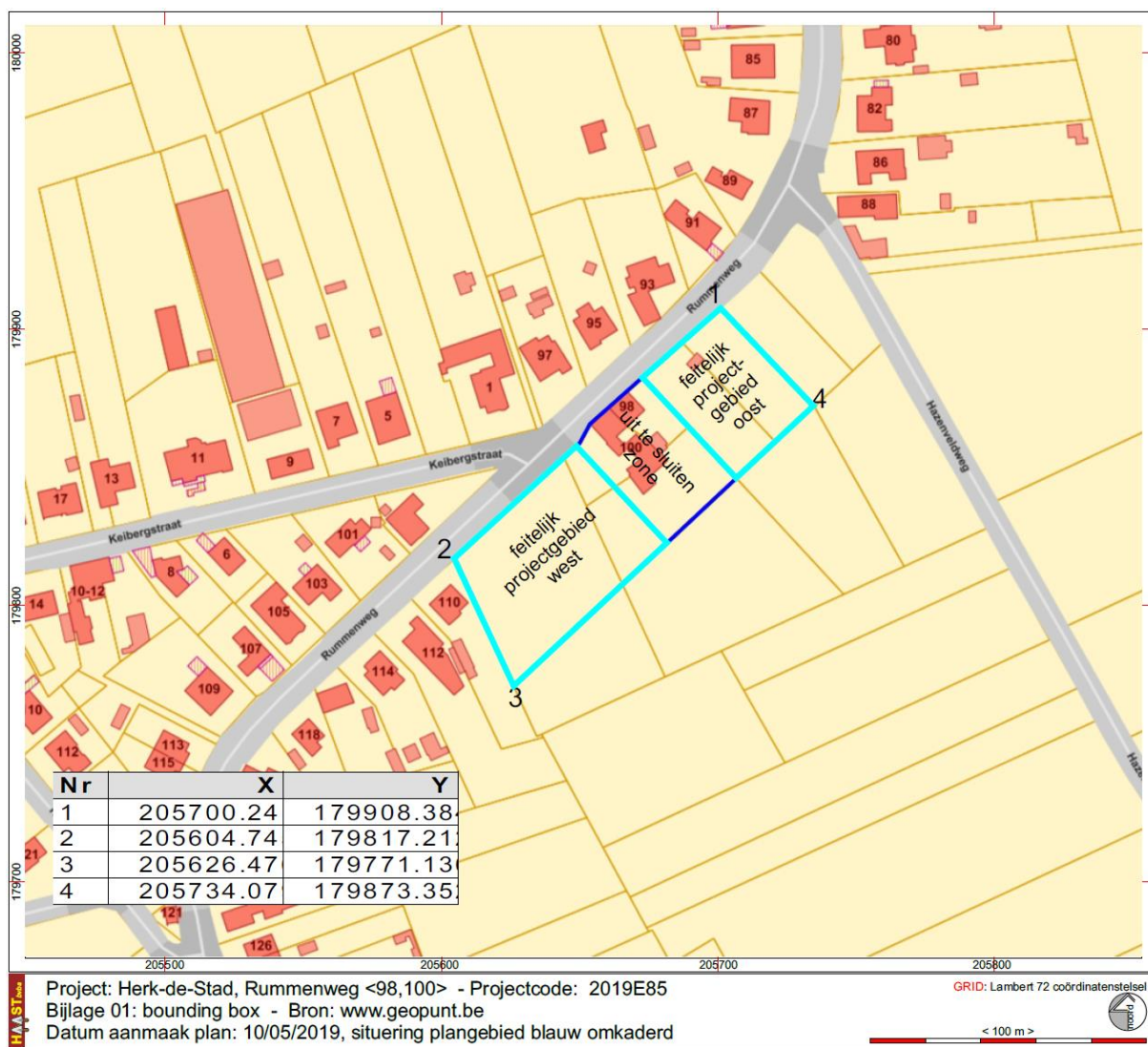

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale ligging: Herk-de-Stad, afdeling 1, sectie D, percelen: 352z partim, 352c2, 352d2 partim, 352b2, 352k2, 352h2. Oppervlakte 6914 m² (5229 m² te verkavelen).

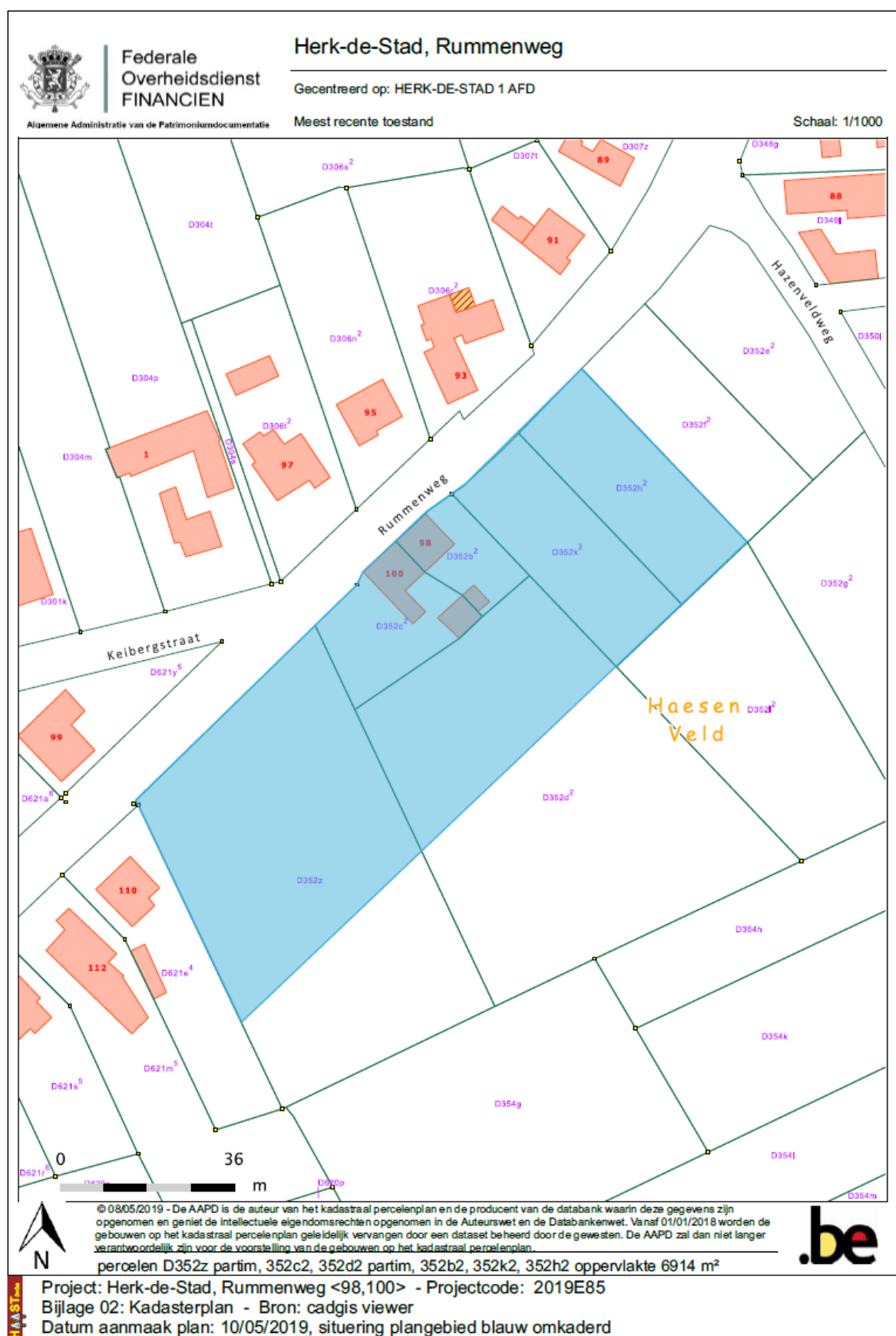

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 01/01/2019 (cadgis viewer grand public)

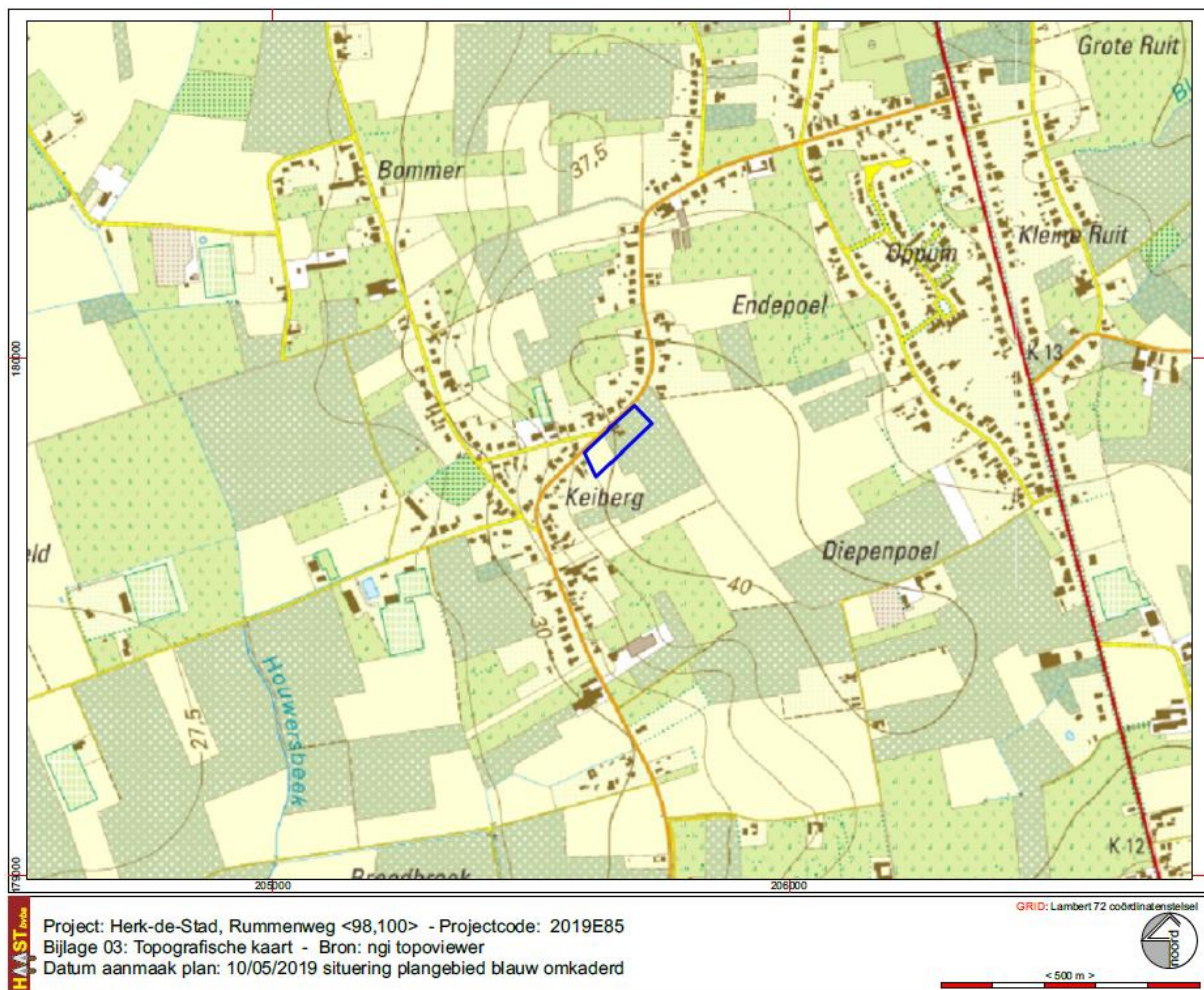

Fig. 3: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart © NGI & cartoweb

Fig. 4: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofotomozaïek 2005-2007 © Geopunt.be

1.2 Archeologische Voorkennis

Binnen het projectgebied werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd en zijn er ook geen vondstmeldingen bekend.

2. Onderzoeksopdracht

Randvoorwaarden

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor de verkaveling van gronden (ernieuwen van een gedeeltelijk vervallen verkaveling). **Uitstel van veldwerk is om praktische redenen gerechtvaardigd aangezien de percelen nog in gebruik zijn als hooiland en weide. Men wenst eventuele bezwaren in het kader van het verplicht openbaar onderzoek afwachten alvorens verder te investeren in het project. Ondertussen blijft het terrein in gebruik als hooiland en weide.**

Fig. 5: panoramisch beeld van westelijke terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview, en rechts het terrein opnamedatum 11-05/2019

Fig. 6: panoramisch beeld van oostelijke terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview, en rechts het terrein opnamedatum 11-05/2019

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, en latere wijzigingen,

Overwegende dat,

- de aanvrager van de omgevingsvergunning een privaatrechtelijk rechtspersoon is,
- de aanvraag geen betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering,
- de aanvraag geen betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden,
- de percelen waarop de vergunning betrekking heeft niet geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,
- de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woon- of recreatiegebied, agrarisch gebied (geel ingekleurd Gewestplan Hasselt – Genk)
- de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt,

Dan dient een bekrachtigde archeologienota te worden toegevoegd bij de aanvraag van een verkavelingsvergunning.

Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van de evaluatie.

Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- welke evolutie kende het landschap van het projectgebied?
- welke evolutie kende het gebruik van het terrein?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Beschrijving van de geplande werken

De eigenaar van gronden aan de Rummenweg, links en rechts van de huisnummers 98 en 100 wenst de gronden te verkavelen in 5 bouwloten. Conform het gewestplan is een zone van 50 m vanaf de straat woonuitbreidingsgebied. De verkaveling is in die zin in oppervlakte beperkt tot de zone voorzien voor woningen. De achterliggende loten 3, 4, 9, 10 en 11 op het verkavelingsplan, dienen behouden te blijven als landbouwgebied. Er worden geen nutsleidingen aangelegd aangezien de loten grenzen aan een uitgeruste weg, de Rummenweg.

Het projectgebied is opgedeeld in twee delen; een oostelijk en een westelijk gedeelte. Het centrale deel met de huisnummers 98 en 100 vormt lot 5 van de verkaveling en kan uitgesloten worden van het projectgebied aangezien dit lot onaangeroerd blijft. De loten 1 en 2, elk 950 m² groot, totale oppervlakte 1900 m², omvatten de huidige kadastrale percelen 352H2 en 352K2 en vormen het oostelijke deel van de verkaveling. Het westelijke deel wordt verkaveld in drie bouwloten, lot 6, 7 en 8. De oppervlaktes van deze loten bedragen respectievelijk 1000m², 1000m² en 1329 m², samen 3329 m². De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 5229 m².

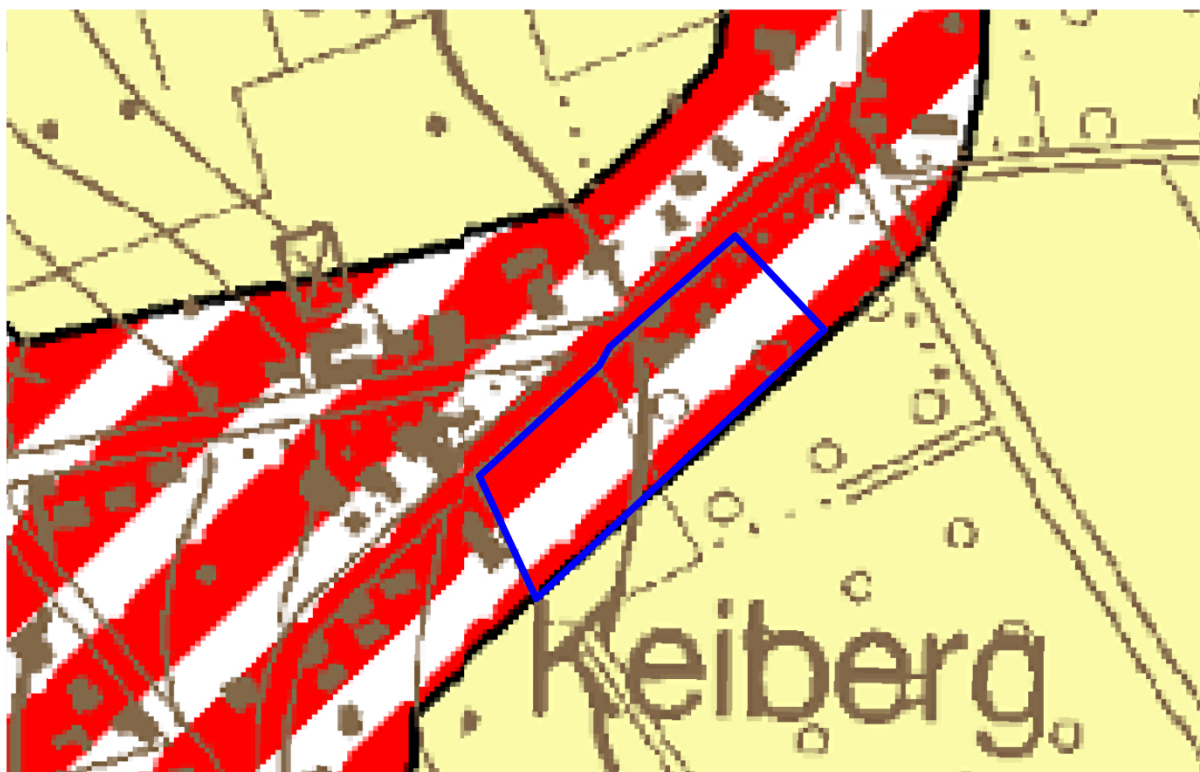

Fig. 9: Het gewestplan Hasselt – Genk d.d. 1979 met aanduiding van het projectgebied, blauw omkaderd © geopunt.be

3. Werkwijze

Met dit bureauonderzoek willen we inzichten krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Die inzichten worden verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied in te kunnen schatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd waarvan de referenties gebundeld werden in de bibliografie.

Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische Inventaris geraadpleegd (cai.onroerenderfgoed.be en geo.onroerenderfgoed.be) en de verslagen van eerdere onderzoeken op aanpalende percelen.

Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>. Via geopunt werden de historische kaarten geraadpleegd (Ferrariskaart, Vandermalenkaart, Atlas der Buurtwegen), evenals luchtfoto's van het projectgebied van 1971 tot en met 2017; enkel de betekenisvolle foto's werden in deze studie opgenomen. Via het Cartesiusportaal werden de historische topografische kaarten geconsulteerd, ook hier werden enkel de betekenisvolle kaarten opgenomen. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid.

Alle gebruikte rasterdatasets werden opgehaald via geopunt.be, ngi topoviewer en cadgis viewer, beschikbaar via de geoloketten van de Federale en Vlaamse overheden. De verwerking van de gegevens en aanmaak van de kaarten voor de archeologienota gebeurde met PYTHAGORAS software en CORELDRAW 18 software.

4. Assessmentrapport

4.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied

Geografische en topografische situering

Het projectgebied is gelegen aan de Rummenweg ten zuidzuidwesten van de kern van Herk-de-Stad, aan de oostrand van het gehucht Keiberg (*Keyberg* op de Atlas der Buurtwegen). De omgeving kent een vrij landelijk karakter met akkers en boomgaarden en met een redelijk verspreide woningbouw en boerderijen. Het terrein is aan de straatzijde begrensd door een gracht en straatverlichting waarvan de elektrische leidingen, samen met andere nutsleidingen, ondergronds zijn aangelegd.

Het terrein is licht dalend, van oost naar west van maximaal +40,50 m TAW in de uiterste zuidoosthoek van het terrein naar +38.00 m in de uiterste noordwesthoek; een verschil van slechts 2,50 m over een afstand van 140 meter betekent een hellingsgraad van 1,78%. De erosiegevoeligheid door afstromend water is daardoor verwaarloosbaar. Het terrein ligt op de rand van een kleine, noord-zuid georiënteerde heuvelrug.

Het terrein daalt dus licht van oost naar westrichting de vallei van de Houwersbeek die op ongeveer 800 m ten westen en op ca. 670 m ten zuiden van het projectgebied stroomt. Ten oosten van het projectgebied ontspringen op respectievelijk 600 m en 980 m afstand van het projectgebied de Breukveldbeek en de Grootveldbeek. Deze beken maakt deel uit van het stroomgebied van de Demer. De beekjes zijn zijriviertjes van de Gete en de Herk.

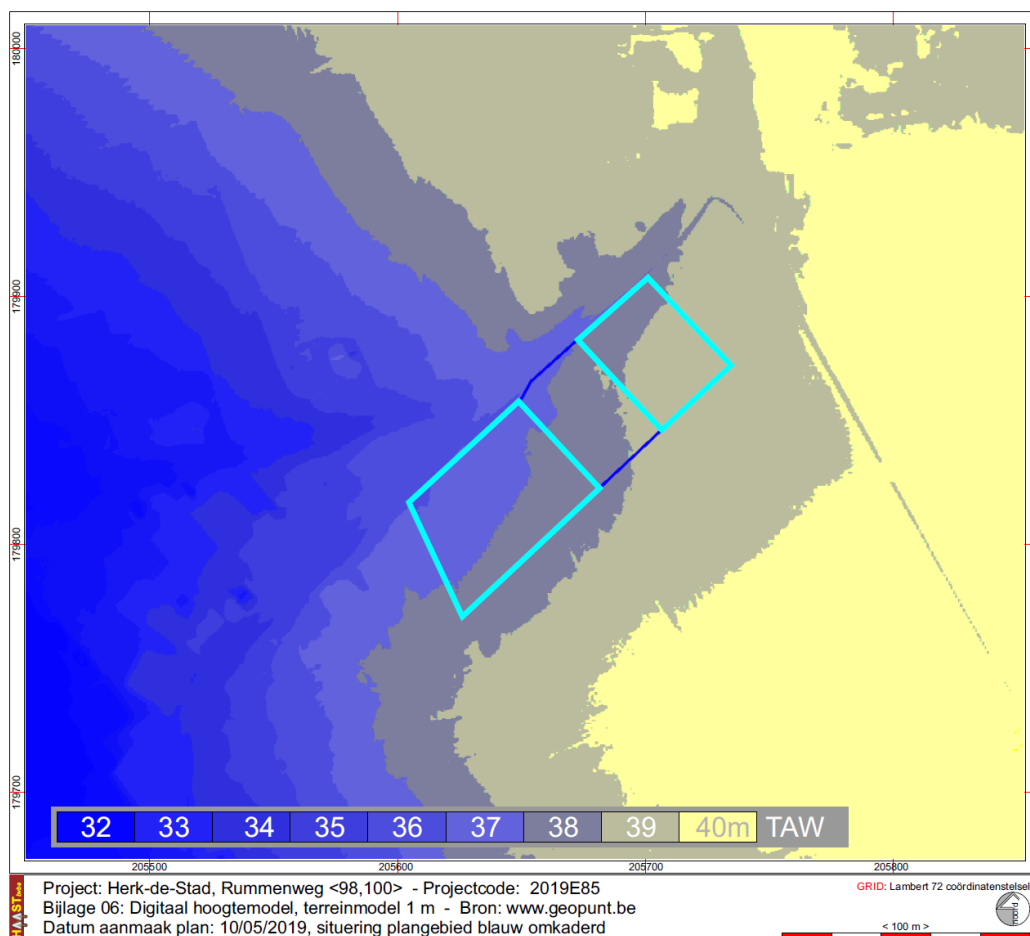

Fig. 10: Situering van het onderzoeksgebied op microschaal met aanduiding van de TAW-hoogtes © geopunt.be

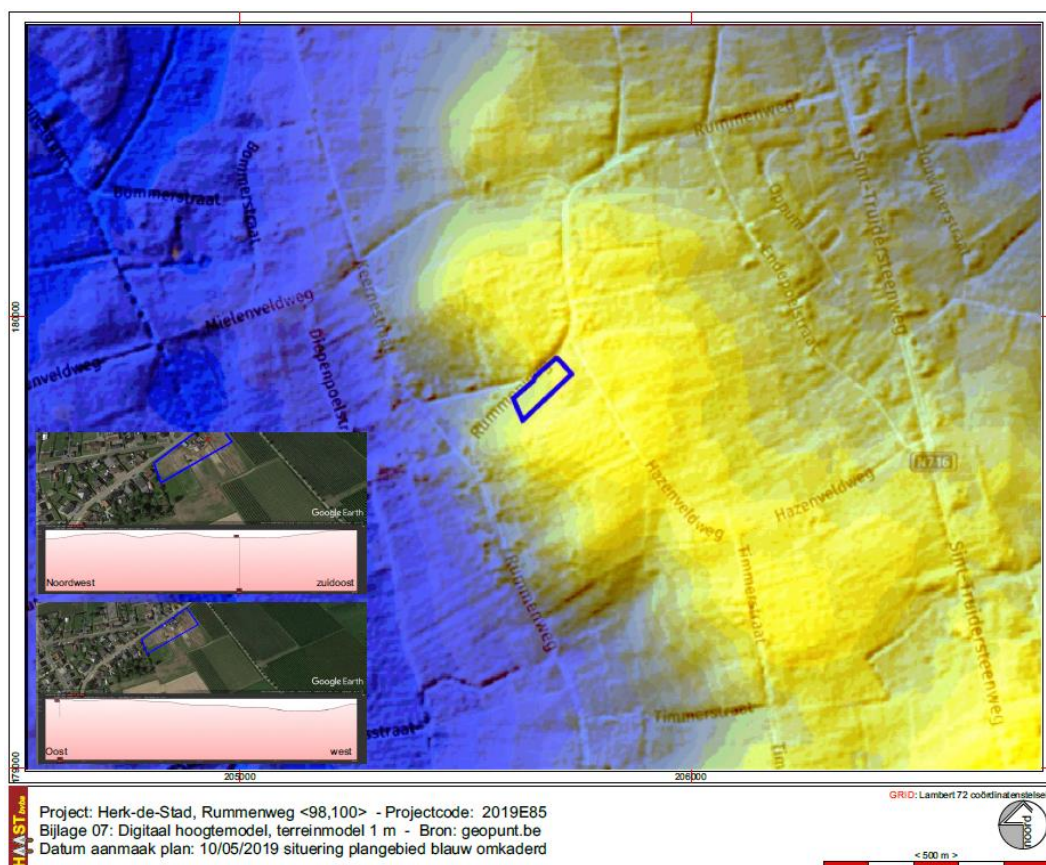

Fig. 11: Situering van het onderzoeksgebied op macroschaal © geopunt.be

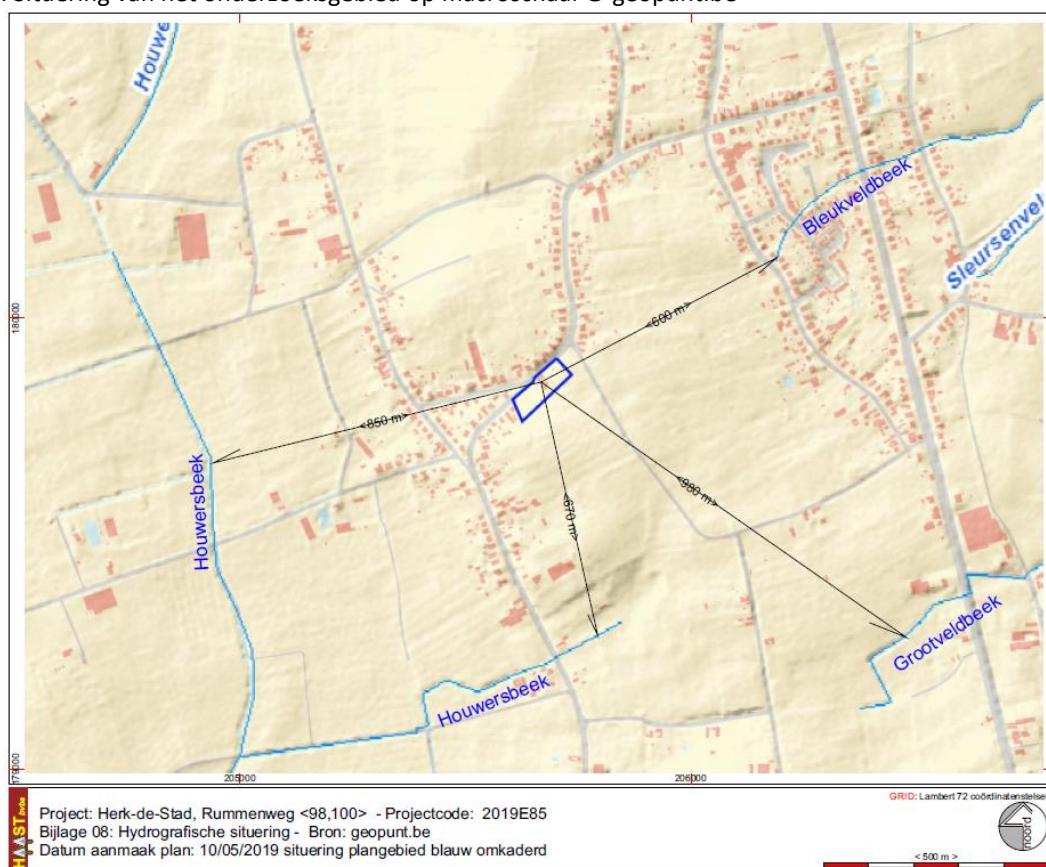

Fig. 12: Situering van het onderzoeksgebied op de hydrografische kaart © geopunt.be

Geologische en bodemkundige situering

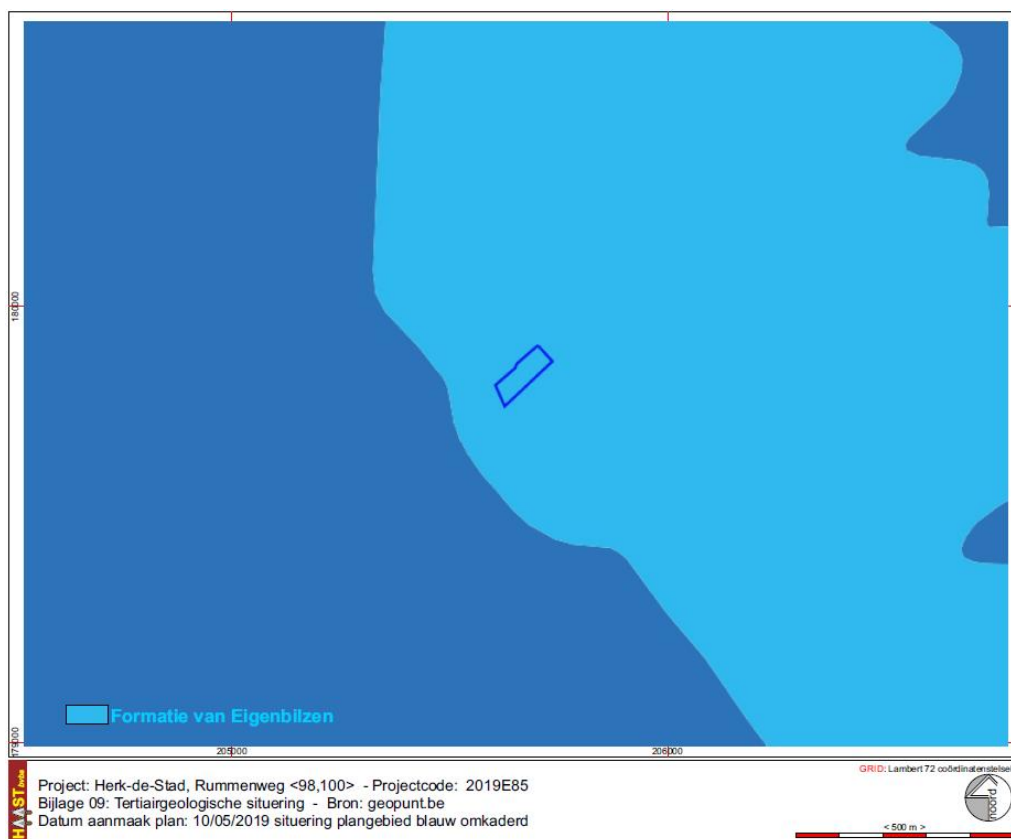

Fig. 13: Het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart © Databank Ondergrond Vlaanderen.

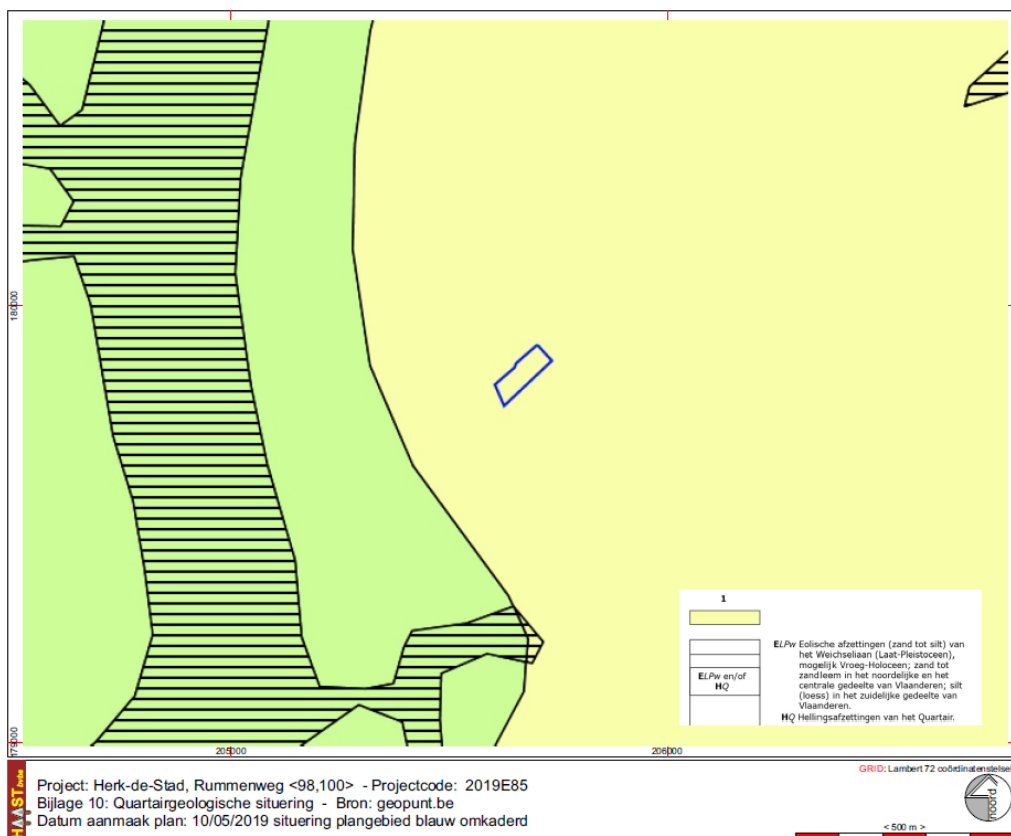

Fig. 14: Het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart © Databank Ondergrond Vlaanderen.

Op de **tertiairgeologische** kaart is het gebied gesitueerd in de Formatie van Eigenbilzen. Deze formatie bestaat uit mariene zanden en kleien uit het Laat-Rupeliaan (vroeg Oligoceen, ca. 29 mio jaar oud). De eenheid bestaat uit een dik pakket glauconiethoudend, kleig fijn zand waarin fijne gelaagdheden en bioturbatie voorkomen.

Quartairgeologisch is het gebied gekarteerd als profieltype 1. De quartairgeologische opbouw bestaat uit eolische zand tot zandleem afzettingen van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen met mogelijk hellingafzettingen van het Quartair.

Geomorfologisch¹ ligt het gebied ten zuiden van Demer, op de overgang van de Kempen naar de geografische streek Vochtig Haspengouw. Het gebied stijgt langzaam vanaf de alluviale vlakte van de Demer. Deze zone heeft geen geaccentueerd reliëf zoals het Hageland maar kan beschreven worden als een glooiend landschap (heuvels tot 40m hoog). De beekjes staan loodrecht op de rivieren en eroderen in de zachte hellingen. Het geheel vertoont een microreliëf, veroorzaakt door de zacht ingesneden riviertjes. Lokaal kan dit reliëf zeer gemarkeerd zijn, wat getuigt van een resistent substraat. Dit deel van Vochtig Haspengouw wordt gedraineerd door de Gete, de Herk en de Velp, rivieren die een brede, op sommige plaatsen moerassige alluviale vlakte ontwikkeld hebben, met veel beekjes en afwateringskanaaltjes.

Op de **bodemkaart** volgens Belgische classificatie is het projectgebied gekarteerd als een **Ldcz** bodem, een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte. De Lda en Ldc series zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is bij Ldc verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Deze bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Rationeel gebruik als akkerland vereist drainering. Beide series zijn goede akkerlandgronden, mits drainering geschikt voor alle teelten.

Profiel². Hydromorfe, sterk gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem. Onder bos gaat de ruwe humusbedekking snel over tot een bleekbruine Ap horizont, die aan het contact met de B2t duidelijke, grote, onregelmatige en scherp begrensde roestvlekken vertoont. De breukvlakken en de wanden van de poriën zijn bezet met een roestige, geelrode (5 YR 4/6) neerslag, terwijl de basiskleur van de intacte B brokken bruin (7.5 YR 5/4) is; licht bleekbruine (10 YR 7/3) zandleeminsluitels en zwartachtige (10 YR 2/1) neerslag komen voor. De gleyverschijnselen, sterker afgetekend in het onderste deel van de B2t, zijn roodgeel (5 YR 7/6). Waterhuishouding. Zeer nat in het voorjaar; soms uitdrogend in de zomer bij aanhoudende droogte. Landbouw. De onvoldoende ontwatering beperkt het bodemgebruik. Tijdens de natte periode is Ldc moeilijk te bewerken. In de lente droogt hij langzaam op. Vorstschade is te vrezen. Voor akker- en tuinbouw is kunstmatige drainering vereist. Graangewassen vnl. zomergranen, kunnen verbouwd worden evenals voederbieten. Ldc is zeer geschikt voor weide; kunstmatige drainering is niet vereist, maar de oppervlakkige afwatering moet niettemin verzorgd worden.

¹ FREDERICKX, E. en GOUWY, S., 1996, Toelichting bij de quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt, KULeuven – Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

² Baeyens, L., 1974, Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad 076E Herk-de-Stad, Gent, Centrum voor bodemkartering, p. 79-80.

Volgens de **WRB**-bodemkaart (World Reference Base) is de bodem geclassificeerd als een *Eutric Gleyic Retisol (Loamic)*; **gl.eu**. Retisols zijn over het algemeen leem of zandleem bodems met een aanrijkhingshorizont van klei binnen de eerste meter onder het maaiveld. Kenmerkend is dat deze kleirijke horizont doorkruist wordt door een polygonaal patroon van gebleekte, witachtige tongen of van een dergelijk “netwerk”. Water sijpelt preferentieel in deze tongen en wortels groeien hierlangs naar grotere diepte.

Bij de beschrijving van de bodemkaart van België wordt het gebied gerekend tot de Zandleemstreek, in de beschrijving volgens de World Reference Base staat als geografische streek het Plateau van Haspengouw.

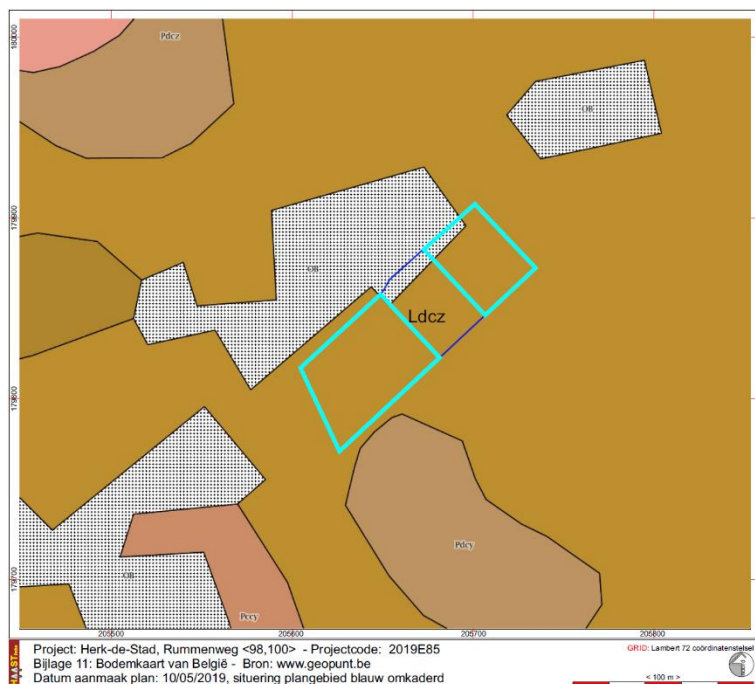

Fig. 15: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische Classificatie © Databank Ondergrond Vlaanderen.

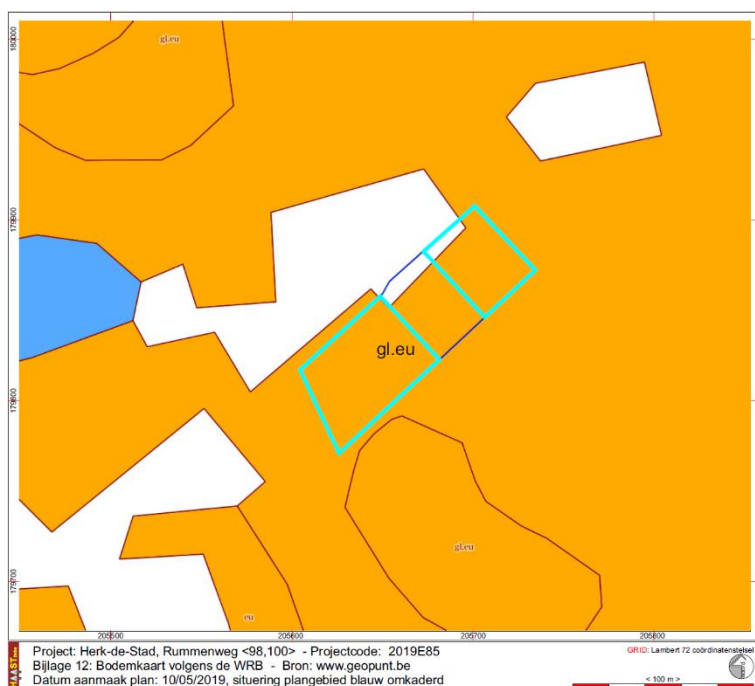

Fig. 16: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens de FAO WRB © Databank Ondergrond Vlaanderen.

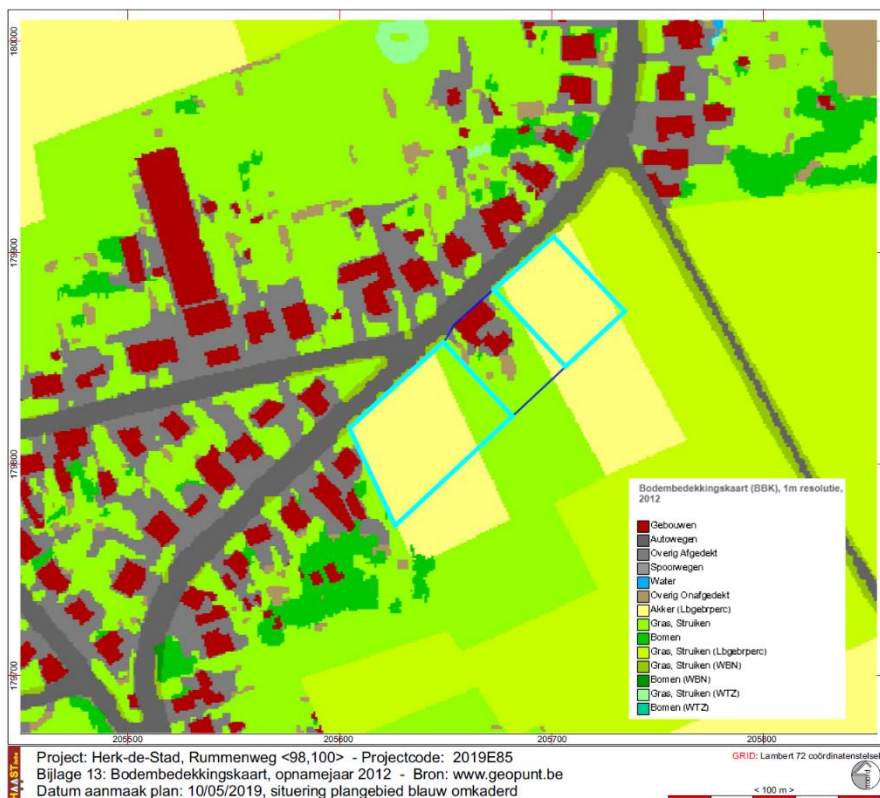

Fig. 17: Het onderzoeksgebied op de bodembedekkingskaart opname 2012. © Geopunt.be

Op **bodembedekkingskaart** is het projectgebied deels gekarteerd als akker (landbouwgebruik perceel), hetgeen ook de actuele situatie is van het grondgebruik, en deels, voornamelijk het gebied dat uitgesloten dient te worden van het onderzoeksgebied, als gras / struiken.

4.2 Historische situering

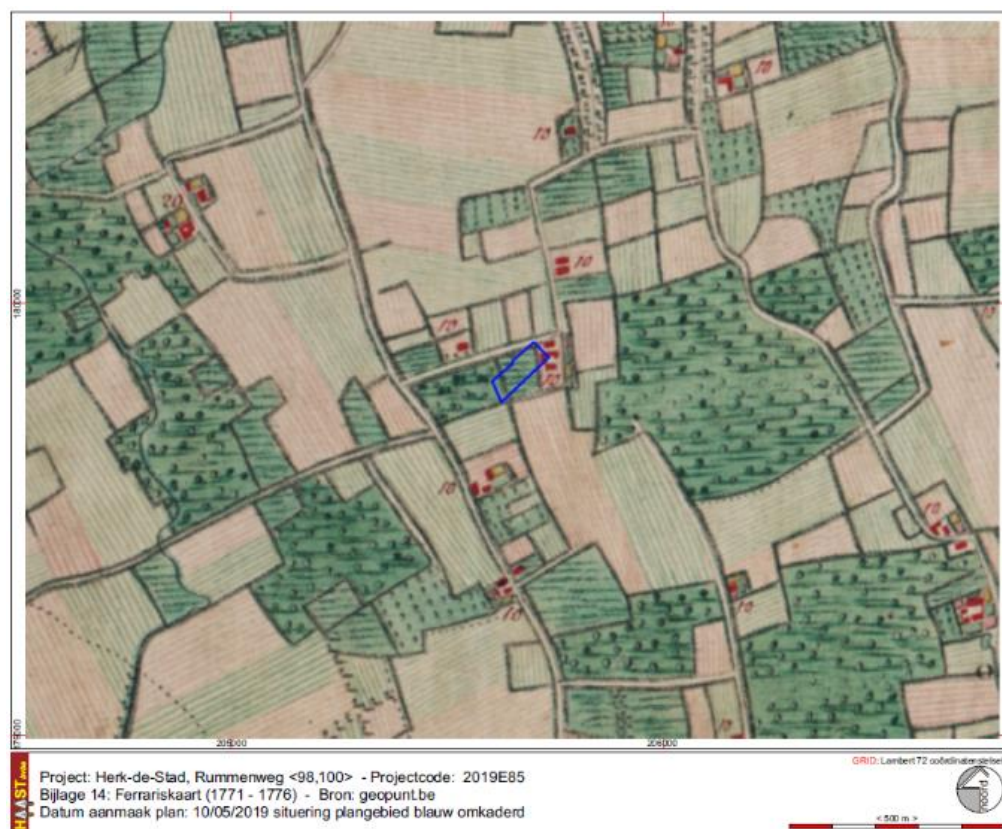

Fig. 18: Situering van het projectgebied op de Ferrariskaart en detail van het projectgebied. © Geopunt.be

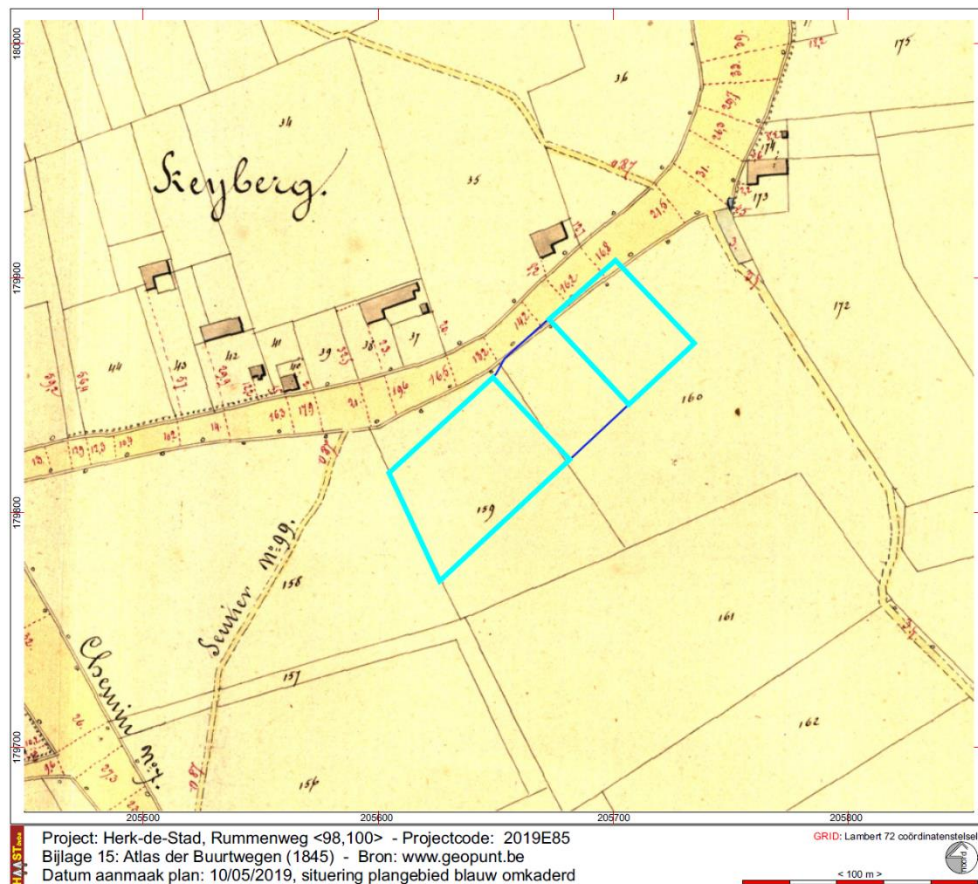

Fig. 19: Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1845). © Geopunt

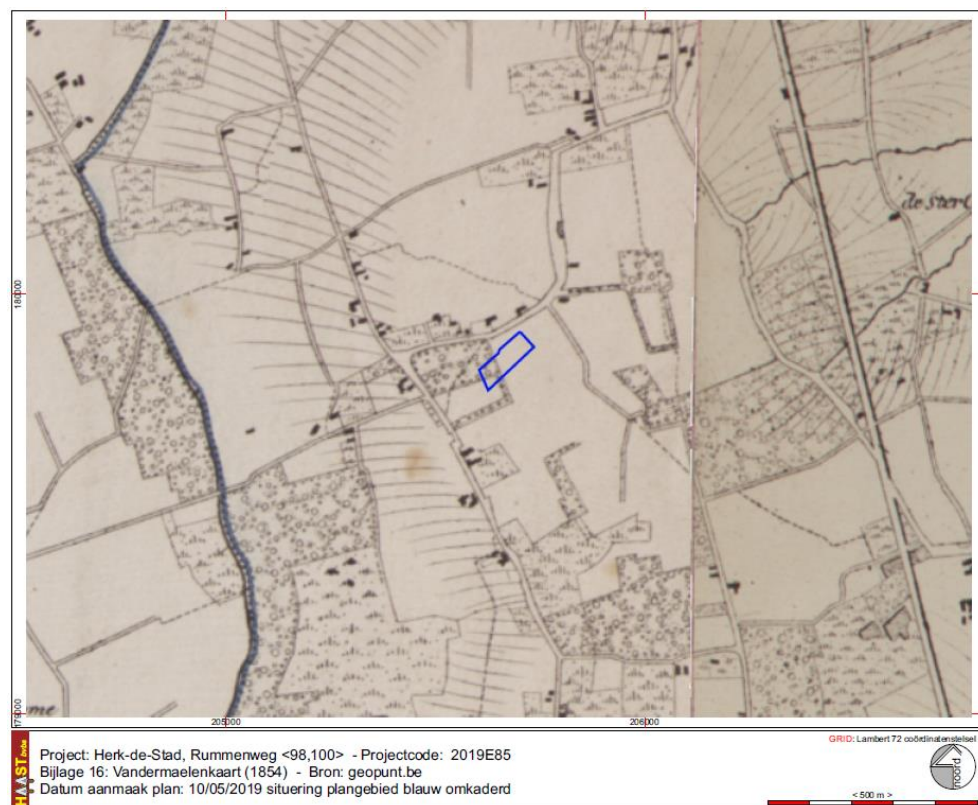

Fig. 20: Situering van het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1854) © geopunt.be

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Ferrariskaart), in 1771-1776 opgemaakt in opdracht van graaf de Ferraris, geeft ons een duidelijk beeld van de toestand van het gebied eind achttiende eeuw. Het projectgebied is gelegen ten zuiden van de kern van Herk-de-Stad op ruime afstand, aan de Rummenweg die door zijn S-vorm op de Ferrariskaart duidelijk herkenbaar is. Ten oosten van het projectgebied, net erbuiten, ligt een vrij groot boerderijcomplex. Het projectgebied, in zoverre de georeferentie betrouwbaar is, is ingekleurd als een beemdgebied en boomgaard.

Uit **De Atlas der Buurtwegen** (ca. 1845) blijkt dat de perceelsindeling redelijk afwijkt van de huidige perceelindeling, hetgeen waarschijnlijk te maken heeft met de verkaveling van het gebied in de tweede helft van de 20ste eeuw. Het boerderijcomplex, ook aangeduid op de Ferrariskaart, ligt duidelijk buiten het projectgebied en aan de overzijde van de straat, ten noorden van het projectgebied, staan een drietal kleine boerderijen. Binnen het projectgebied is geen bebouwing ingetekend.

De Vandermaelenkaart (1846-1854) toont een beeld dat niet erg verschilt van de weergave op de Atlas der Buurtwegen en de Ferrariskaart. De gebouwcontouren zijn iets minder scherp afgetekend, maar ook op deze kaart is er geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied. Een deel van de westelijke helft van het terrein is ingetekend als een boomgaard, mogelijk een bos.

Fig. 21: Luchtfoto's uit 1971 - 2017 © Geopunt.be

De luchtfoto's van 1971 tot en met 2018. De luchtfoto's tonen wat betreft het westelijke deel van het projectgebied een beeld van een akker, de ene keer begroeid, de andere keer geploegd en geëgd. Op het oostelijke deel, de percelen 352H2 en 352K2 staat op de luchtfoto's uit 1971 en 2007 een boomgaard. Die boomgaard is in 2008/2009 gerooid en op de foto, genomen in december 2009 zijn op het terrein nog de stoppels zichtbaar van een maïsoogst.

Op de luchtfoto's uit 1971 en 2016, 2017 en 2018 is ook duidelijk zichtbaar dat het westelijke deel van het projectgebied opgedeeld is in kleinere percelen die op geen enkele van de foto's dezelfde afmetingen hebben.

Fig. 22: detail uit fig. 6, panoramisch beeld van oostelijk terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview

4.3 Archeologische situering

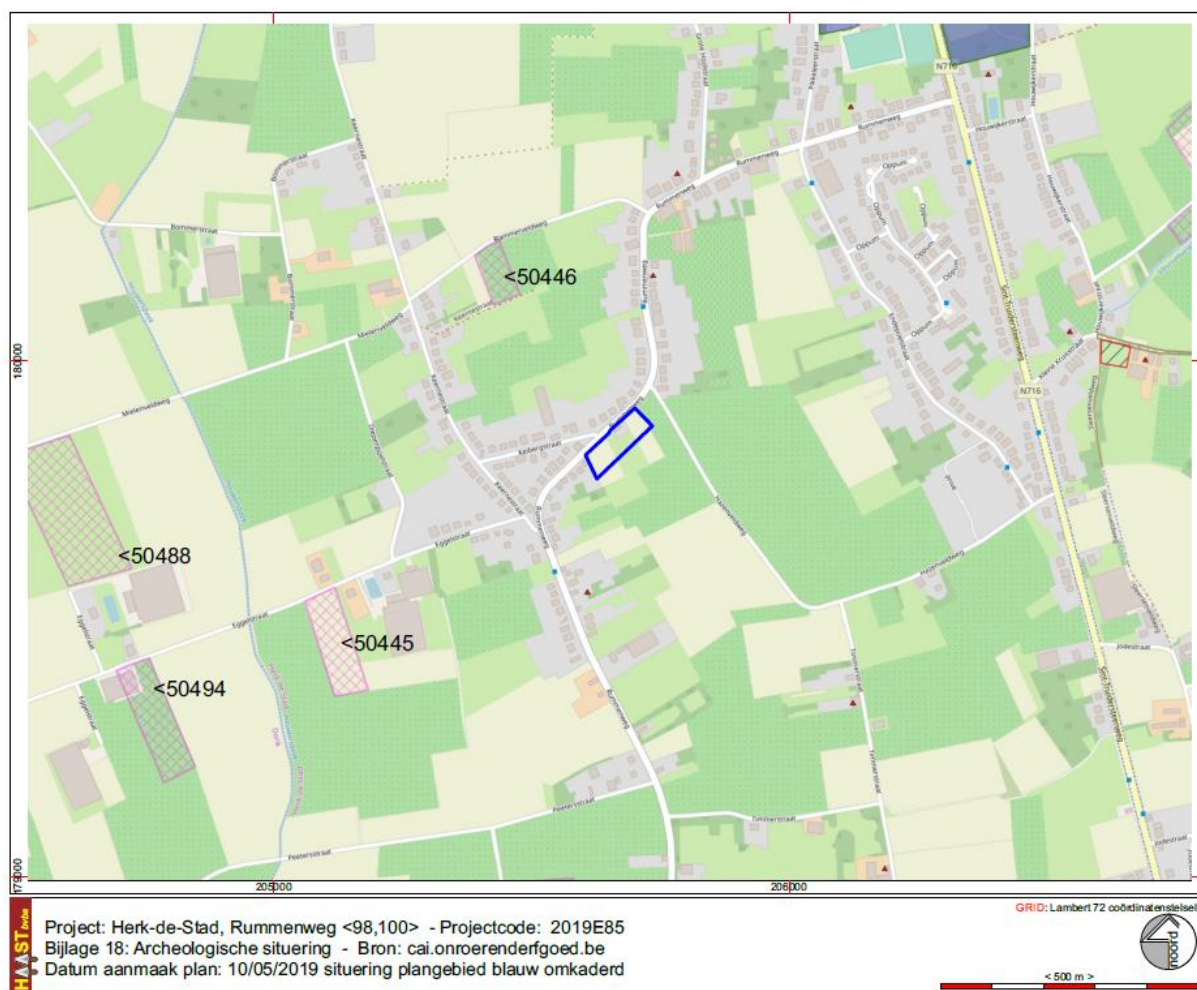

Fig. 23: Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI toestand 2019 © cai.onroerendergoed.be

Enkel ten westen en ten noorden, maar telkens op ruime afstand van het projectgebied, komen enkele cai-locaties voor.

Cai-50446: losse vondsten, veldprospectie uitgevoerd in 1987, aardewerk, grijs aardewerk, rode en bleke scherven soms geglaazuurd, steengoed en grijsaardewerk, een pijpfragment, één silexafslag. Datering: 13de – 14de eeuw, Nieuwe Tijd en Steentijd

Cai-50445: : losse vondst, veldprospectie uitgevoerd in 1987, aardewerk, 1 oranjekeurig dun wandfragment

Cai-50494: losse vondst, veldprospectie uitgevoerd in 1987, aardewerk, 41 scherven: vooral rode scherven met groene en roodbruine glazuur, soms afwisselend met gele banden + een paar steengoedfragmenten (bruinegevekt, grijs), één silexafslag, datering: onbepaald / steentijd

Cai-50488: losse vondst, veldprospectie uitgevoerd in 1987, aardewerk, 25 scherven: enkele ruwe, rode scherven, soms met glazuur en een beetje steengoed (grijs), 1 pijpsteeltje en 1 scherf rood, oranje, vernist aardewerk, zeer zacht van materiaal.

5. Besluit

5.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?

De bestaande bronnen, historische kaarten en archeologische bronnen, bevatten weinig of geen aanwijzingen betreffende het archeologisch potentieel van het projectgebied.

De geomorfologische en bodemkundige situering van het projectgebied wijzen op een matig nat gebied, gelegen op de flank van een lichte heuveltop dalend in west-noordwestelijke richting naar de valleien van de Houwersbeek. Het gebied ligt op relatief grote afstand van natuurlijke waterlopen; de beken ten westen en ten oosten van het projectgebied liggen op 600 tot 1000 m afstand.

Uit de luchtfoto's blijkt dat het terrein herhaaldelijk geploegd werd en zeker het rooien van de fruitbomen en in gebruik nemen van het oostelijk terreindeel voor maïsteelt, heeft ongetwijfeld ook gezorgd voor verploeging en vermenging van tenminste de toplagen van de oorspronkelijke bodemopbouw. Aangezien er geen aanwijzingen zijn voor een plagenbodem heeft dit mee gezorgd voor verstoring, zo niet vernietiging, van eventueel aanwezige bodemsporen en artefacten.

De kans op het aantreffen van steentijd artefactensites, en zeker artefactensites in situ, wordt daarom als laag tot onbestaande ingeschat. Ons inzien zal het projectgebied waarschijnlijk eerder tot het jachtgebied behoord hebben van een prehistorisch kampement dan dat in het projectgebied een kamp werd gebouwd.

De verwachting naar sporen uit de Metaaltijden tot en met de Middeleeuwen schatten we ook om reden van de afwezigheid van water in de nabijheid van het projectgebied laag tot matig in. De kans op het aantreffen van off site fenomenen zoals spiekers lijkt ons groter dan wel het aantreffen van sporen van nederzettingen, ook weer gelet op de relatief grote afstand tot een riviertje. Ook het feit dat de bodem aardkundig beschouwd wordt als minder geschikt voor het telen van gewassen - *De onvoldoende ontwatering beperkt het bodemgebruik. Tijdens de natte periode is Ldc moeilijk te bewerken. In de lente droogt hij langzaam op. Vorstschade is te vrezen. Voor akker- en tuinbouw is kunstmatige drainering vereist* – maakt dat het projectgebied niet aantrekkelijk was als vestigingsplaats van (semi-)nomadische kampen/nederzettingen.

Voor latere perioden, Nieuwe Tijd tot heden, is de verwachting zeer laag omdat uit de cartografische bronnen blijkt dat zeker vanaf de tweede helft van de 18de eeuw er geen bebouwing op het terrein aanwezig was en het gebied in gebruik was, en nog steeds is, als boomgaard, akker, hooiland en/of weide.

De vondsten aangetroffen bij de veldprospectie geven een indicatie voor de mogelijke aanwezigheid van een steentijdsite, al is één silexfragment mogelijk ook te beschouwen als “een verloren voorwerp”. Bovendien, de vindplaatsen waar een silexartefact werd aangetroffen, liggen op ruime afstand van het projectgebied en kunnen moeilijk beschouwd worden als indicatoren voor het projectgebied.

Wat betreft de vondsten van laat- en postmiddeleeuws aardewerk is de kans niet onbestaande dat die door bemesting op het veld terecht zijn gekomen. Mogelijk dat de aardewerkscherven afval zijn van de bewoners van de boerderijtjes uit de omgeving van het projectgebied zoals aangeduid op de historische kaarten.

Dit betekent dat algemeen de archeologische verwachting als vrij laag kan ingeschat worden maar vondsten en sporen kunnen niet geheel uitgesloten worden op basis van het bureauonderzoek. Daarom zal via het programma van maatregelen een vervolgtrajec worden voorgesteld in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

- welke evolutie kende het landschap van het projectgebied?

Het landschap maakte oorspronkelijk deel uit van een uitgebreid heidelandschap op de overgang van enkele lage heuveltoppen naar de valleien van de Houwersbeek. Het landschap werd voornamelijk gevormd door eolische afzettingen uit het laat Weichseliaan, vroeg Holoceen. De begroeiing zal bestaan hebben uit heide en verspreid struiken en bossen die gedijen op zand- en lemigzandbodems. Het gebied ligt in de Zandleemstreek, Vochtig Haspengouw, op de grens van vijf onvruchtbare en vruchtbare streken. Waarschijnlijk zal in de late-middeleeuwen het landschap met de opkomst van de landbouw geleidelijk veranderen. De Ferrariskaart geeft een beeld van de 18de-eeuwse situatie en daaruit blijkt dat gronden intensief gebruikt werden voor landbouwactiviteiten; akkers en boomgaarden. Het landschap rondom het projectgebied heeft nog steeds een eerder weids karakter met nadruk op weiden, boomgaarden en akkerbouw en verspreide woningbouw.

- welke evolutie kende het gebruik van het terrein?

Het terrein wordt zeker in de 18de eeuw, vermoedelijk al eerder, deels of geheel gebruikt als boomgaard al lijkt op de Ferrariskaart en de Vandermaelenkaart ook een deel nog beemdgebied of braakliggende grond te zijn. Het oostelijke deel is in de tweede helft van de 20ste eeuw deel van een boomgaard, die in 2008/2009 gerooid wordt waarna dit deel van het projectgebied gebruikt wordt als akker. Momenteel worden zowel het westelijk als het oostelijk deel gebruikt als weide/hooiland.

- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Mocht er waardevol archeologisch bodemarchief aanwezig zijn dan zullen op termijn de bouw van woningen en de aanleg van tuinen vernietigend zijn voor eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Verstoorde zones:

Gelet op voorgaande kan het volledige projectgebied beschouwd worden als mogelijk matig, mogelijk ernstig verstoord.

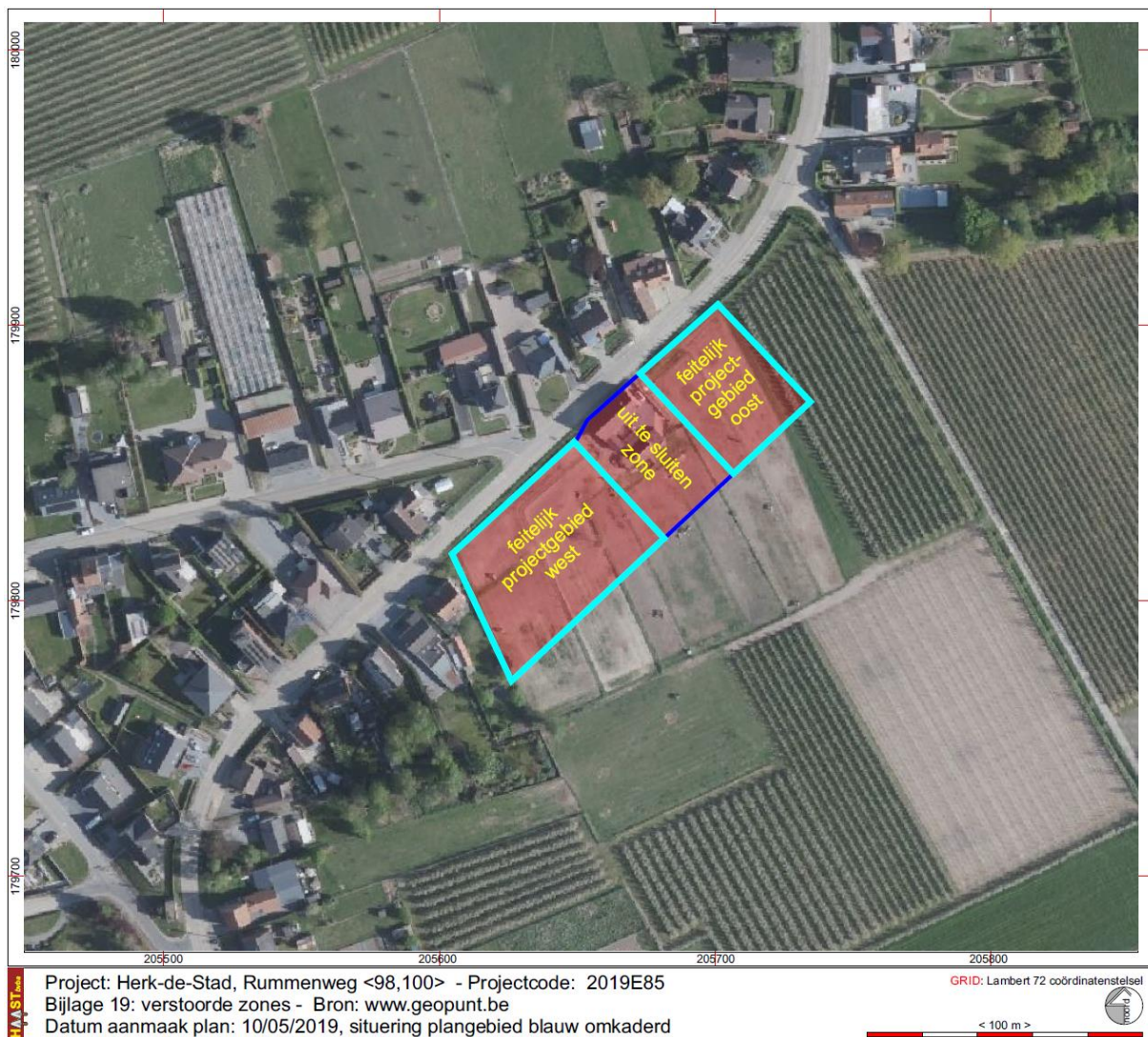

Fig. 24: verstoorde zones

5.2 Advies en afweging van de methodes voor verder archeologisch onderzoek en archeologische evaluatie van het projectgebied:

De beschikbare methodes binnen een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, veldkartering, landschappelijk booronderzoek en geofysisch onderzoek zullen waarschijnlijk geen resultaten opleveren die kunnen opwegen tegen de kosten die ermee gepaard gaan:

Geofysisch onderzoek spoort weliswaar anomalieën in de bodem op maar aangezien er geen structuren in harde materialen, baksteen, natuursteen, of aardwerken uit de prehistorie verwacht worden, zal dit eerder moeilijk interpreteerbare sporen opleveren die enkel geïnterpreteerd of gedetermineerd kunnen worden door een ondersteunende ingreep in de bodem. Bovendien is deze methode duur en zullen de resultaten niet opwegen tegen de kosten, ook gelet op de beperkte beschikbare ruimte om dergelijk onderzoek uit te voeren.

Veldkartering: door de huidige begroeiing op het terrein is deze methode niet bruikbaar.

Landschappelijk bodemonderzoek is wenselijk om na te gaan in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw bewaard gebleven is, hetzij eventueel geschonden. Er zijn indicaties die erop wijzen dat het terrein mogelijk meermaals geploegd en heringedeeld is in functie van de gewassen die men wilde telen. Ook het rooien van e

boomgraad en omvormen van het oostelijke deel van het projectgebied tot maïsveld kan bodemopbouwverstorend gewerkt hebben. Een landschappelijk bodemonderzoek is derhalve aangeraden om na te gaan in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw nog intact is.

Verkennd/waarderend archeologisch booronderzoek: er zijn geen indicaties voor het aantreffen van prehistorische artefacten. Een verkennend archeologisch booronderzoek is niet aangewezen, ook omdat de kosten daarvan niet zullen opwegen tegen de baten.

Proefsleuven: via het programma van maatregelen wordt als vervolgtraject een proefsleuvenonderzoek opgelegd om het projectgebied archeologisch te kunnen waarden. Temeer omdat sporen/artefacten uit de Metaaltijden, Romeinse periode en vroege/volle Middeleeuwen - bewoningssporen of off-site sporen – voornamelijk, zelfs bijna uitsluitend uit bodemsporen bestaan en enkel via een proefsleuvenonderzoek kunnen gedetecteerd worden.

Advies:

De meest aangewezen manier om het terrein landschappelijk en archeologisch te waarden is om inzien een **landschappelijk bodemonderzoek** eventueel – afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek - gevolgd door een plangebieddekkend **proefsleuvenonderzoek** door middel van parallelle proefsleuven van 2 m breed over de volledige oppervlakte van het terrein. De topografische en bodemkundige situering van het terrein is in deze bepalend om toch een onderzoek uit te voeren en bijkomend, door deze bureaustudie kan de totale afwezigheid van archeologische sporen niet éénduidig aangetoond worden.

Beschrijving van de aanpak

Aangezien er een kans is dat het terrein geïmpacteerd is door grondingrepen in functie van het landbouwgebruik en omdat bodemkundig gesteld wordt dat het terrein, *Voor akker- en tuinbouw is kunstmatige drainering vereist*, is het aangewezen het archeologisch traject te starten met een landschappelijk bodemonderzoek, eventueel gevolgd door een projectgebiedsdekkend proefsleuvenonderzoek.

Het landschappelijk bodemonderzoek dient te worden opgevat als een voorafname op het proefsleuvenonderzoek en wordt derhalve best uitgevoerd door de aanleg van kleine proefputten van maximaal 2 x 2 m groot (4 m²). Enkel door de aanleg van vlakken kan meteen gecontroleerd worden in hoeverre op het terrein ook drainagegreppels/buizen werden aangelegd en kan de densiteit en impact van de bomenrijen op het oostelijk projectdeel bepaald worden.

De inplanting van de proefputten voor het landschappelijk bodemonderzoek dienen uitgevoerd conform het voorstel zoals aangegeven op fig. 25. Het op fig. 25 getekende grid is een grid van 30 x 30 m

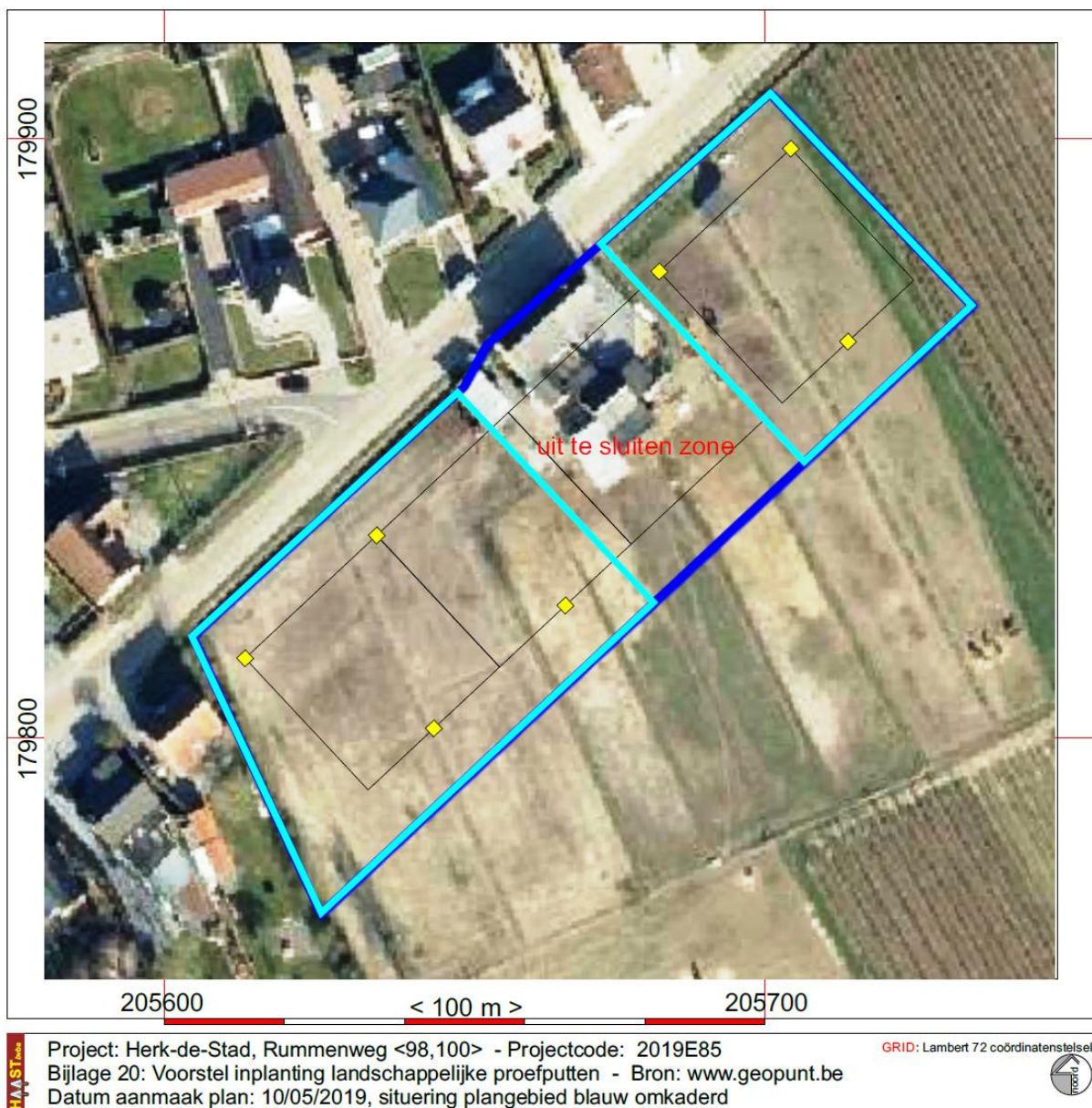

Fig. 25: Voorstel inplanting van de landschappelijke proefputten.

Het proefsleuvenonderzoek met ingreep in de bodem dient te worden uitgevoerd als een standaard proefsleuvenonderzoek met ononderbroken 2 m brede parallelle proefsleuven zuidwest - noordoost georiënteerd op het terrein rekening deels houdend met de richting van het reliëf, en min of meer haaks op de vallei van de Houwersbeek.

Zoals bepaald in de Code van goede Praktijk, dient minimaal 12,50 % van het terrein archeologisch onderzocht te worden doormiddel van proefsleuven, aangevuld met kijkvensters of volgvensters indien sporen aangetroffen worden. De kijk- en/of volgvensters worden aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de onderlinge samenhang van sporen, indien er aangetroffen worden, om een duidelijke afbakening te kunnen maken voor een eventueel vervolgonderzoek indien toch waardevolle sporen zouden aangetroffen worden of om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren.

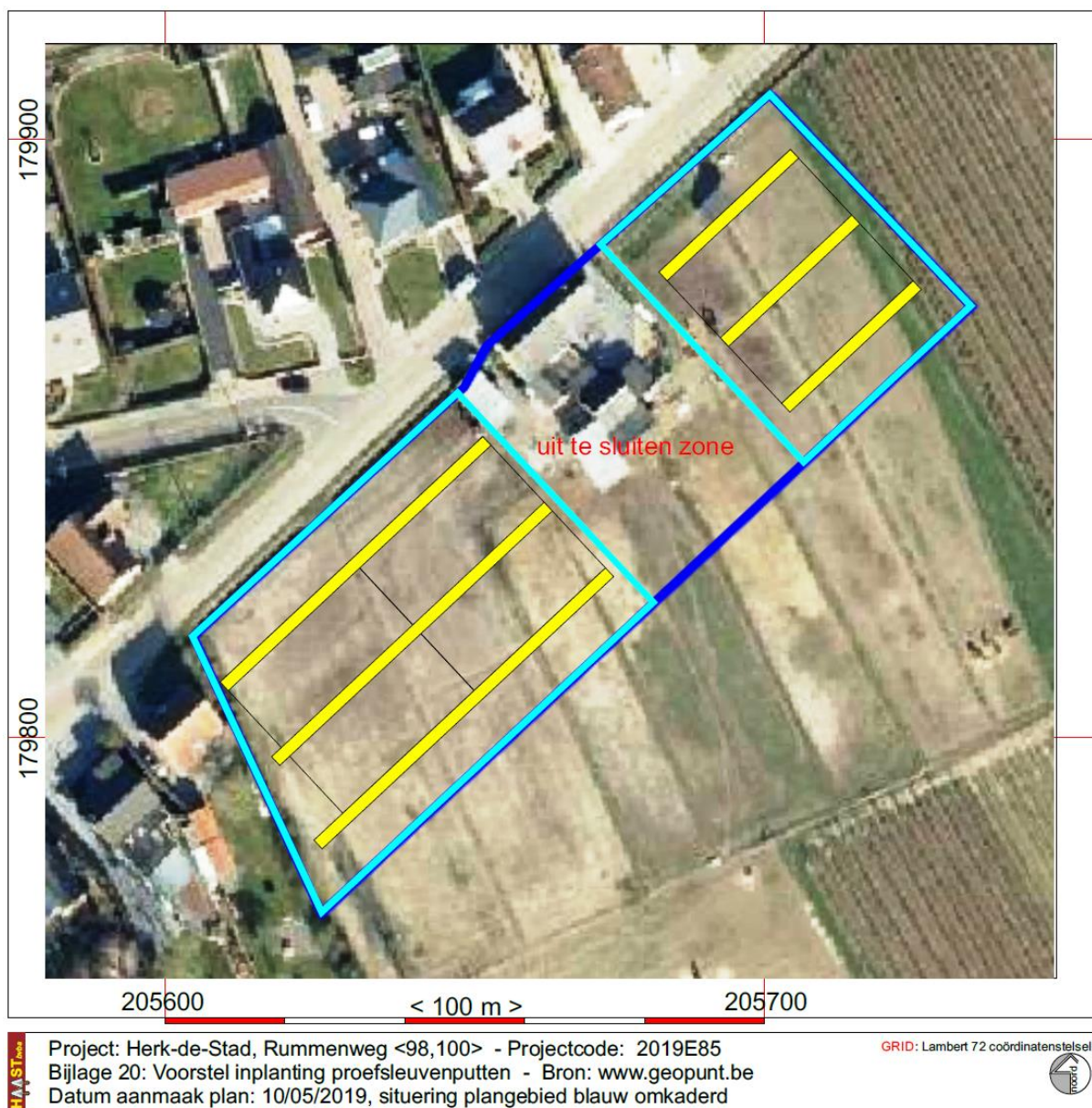

Fig. 26: Voorstel van inplanting van de proefsleuven

6. Synthese

6.1 Samenvatting gespecialiseerd publiek

Cfrt punt 5.2

6.2 Samenvatting niet-gespecialiseerd publiek

Aan de Rummenweg in Herk-de-Stad wenst men een verkaveling te realiseren door een stuk grond op te splitsen in 6 bouwloten. Lot 5 is al bebouwd en bevat 2 huisnummers, 98 en 100, en ligt centraal in het projectgebied waardoor het feitelijke projectgebied uit twee delen bestaat. Uit het bureauonderzoek kon niet eenduidig afgeleid worden dat het terrein te verstoord is of geen sporen met archeologische waarde bevat. Daarom wordt via het bijgevoegd programma van maatregelen een proefputten en proefsleuvenonderzoek opgelegd teneinde het terrein archeologisch te kunnen evalueren en waarderen.

7. Bibliografie

Uitgegeven Bronnen

Baeyens, L., 1974, Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad 076E Herk-de-Stad, Gent, Centrum voor bodemkartering

Dondeyne, S., L. Vanierschot, R. Langohr, E. Van Ranst en J. Deckers, 2015, De grote bodemgroepen van Vlaanderen. Kenmerken van de “Reference Soil Groups” volgens de World Reference Base. Departement Leefmilieu, Natuur & Energie.

VAN RANST, E en SYS, C., 2000, Eénduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000), Universiteit Gent – Laboratorium voor Bodemkunde, Gent.

Algemeen gebruikt:

BAUWENS-LESENNE, M., 1968, Oudheidkundige repertoria VIII, Bibliografisch repertorium van de oudheidkundige vondsten in Limburg, behoudens Tongeren-Koninksem (vanaf de vroegste tijden tot de Noormannen), Brussel

Digitale Bronnen

CARTESIUS: <http://www.cartesius.be>

CARTOWEB: www.cartoweb.be, www.ngi.be

GEOPUNT VLAANDEREN: <http://www.geopunt.be/kaart>

CAI: <https://Cai.onroenderfgoed.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

8. Figurenlijst

COVERFOTO: Luchtfoto van het projectgebied 1971 © geopunt.be

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 01/01/2019 (cadgis viewer grand public)

Fig. 3: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart © NGI & cartoweb

Fig. 4: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofotomozaïek 2005-2007 © Geopunt.be

Fig. 5: panoramisch beeld van westelijke terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview

Fig. 6: panoramisch beeld van oostelijke terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview

Fig. 7: gegeoreferend inplantingsplan van de nieuwbouw © AARO Topo

Fig. 8: inplantingsplan zoals aangereikt © AARO Topo

Fig. 9: Het gewestplan Hasselt – Genk d.d. 1979 met aanduiding van het projectgebied, blauw omkaderd © geopunt.be

Fig. 10: Situering van het onderzoeksgebied op microschaal met aanduiding van de TAW-hoogtes © geopunt.be

Fig. 11: Situering van het onderzoeksgebied op macroschaal © geopunt.be

Fig. 12: Situering van het onderzoeksgebied op de hydrografische kaart © geopunt.be

Fig. 13: Het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart © Databank Ondergrond Vlaanderen.

Fig. 14: Het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart © Databank Ondergrond Vlaanderen.

Fig. 15: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische Classificatie © Databank Ondergrond Vlaanderen.

Fig. 16: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens de FAO WRB © Databank Ondergrond Vlaanderen.

Fig. 17: Het onderzoeksgebied op de bodembedekkingskaart opname 2012. © Geopunt.be

Fig. 18: Situering van het projectgebied op de Ferrariskaart en detail van het projectgebied. © Geopunt.be

Fig. 19: Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1845). © Geopunt

Fig. 20: Situering van het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1854) © geopunt.be

Fig. 21: Luchtfoto's uit 1971 - 2017 © Geopunt.be

Fig. 22: detail uit fig. 6, panoramisch beeld van oostelijke terreindeel, opnamedatum 2009 © Google streetview

Fig. 23: Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI toestand 2019 © cai.onroerenderfgoed.be

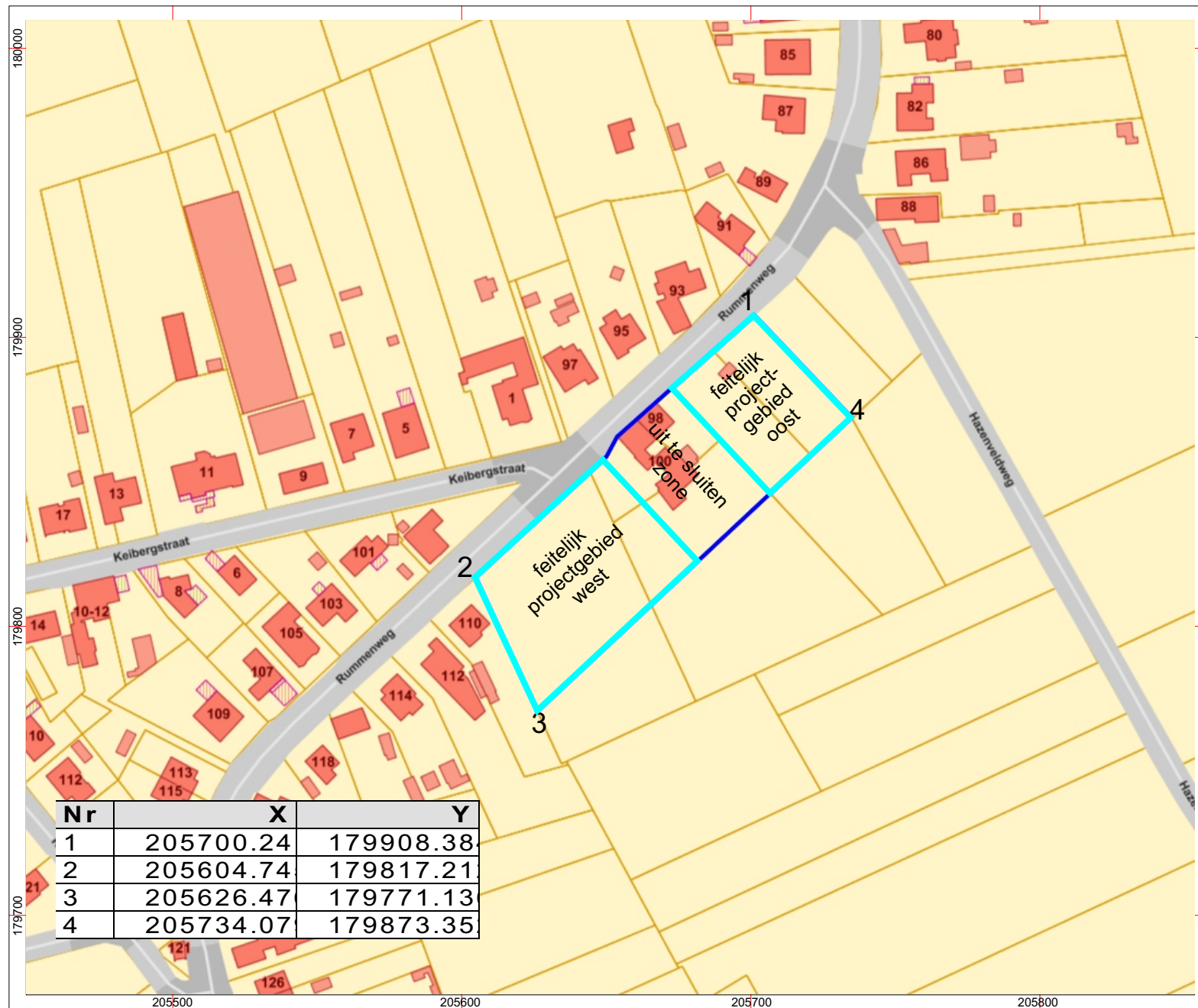
Fig. 24: verstoorde zones

Fig. 25: Voorstel inplanting van de landschappelijke proefputten.

Fig. 26: Voorstel van inplanting van de proefsleuven

9. Bijlagen

plannr	Type plan	onderwerp	Analoog/digitaal	datum
1	Plan	Bounding Box	Digitaal	2019
2	Kaart	Kadasterplan	Digitaal	08/05/2019
3	Kaart	Topografische kaart	Digitaal	2009
4	Plan	Gegeorefereerd inplantingsplan van de verkaveling	Digitaal	2019
5	Plan	verkavelingsplan zoals aangereikt	Digitaal	2019
6	Kaart	Digitaal Hoogtemodel op projectgebiedschaal	Digitaal	2014
7	Kaart	Digitaal hoogtemodel op macroschaal en hoogteprofielen	Digitaal	2014
8	Kaart	Hydrografische kaart	Digitaal	2016
9	Kaart	Tertiairgeologische kaart	Digitaal	20..
10	Kaart	Quartaairgeologische kaart	Digitaal	20..
11	Kaart	Bodemkaart van België	Digitaal	19..
12	kaart	Bodemkaart WRB	Digitaal	2014
13	Kaart	Bodembedekkingskaart	Digitaal	2012
14	Kaart	Ferrariskaart	Analoog	1771-1775
15	Kaart	Atlas der Buurtwegen	Analoog	1845
16	Kaart	Vandermaelenkaart	Analoog	1854
17	Luchtfoto	Opnames 1971, 2007, 2015, 2016, 2017, 2018	Analoog/digitaal	1971 - 2018
18	Kaart	CAI-uittreksel	Digitaal	2019
19	Plan	Verstoorde zones	Digitaal	2019
20	Plan	Voorstel inplanting landschappelijke proefputten	Digitaal	2019
21	Plan	Voorstel inplanting proefsleuven	Digitaal	2019

Nr	X	Y
1	205700.24	179908.38
2	205604.74	179817.21
3	205626.47	179771.13
4	205734.07	179873.35

Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

Gecentreerd op: HERK-DE-STAD 1 AFD

Meest recente toestand

Schaal: 1/1000

© 08/05/2019 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.

percelen D352z partim, 352c2, 352d2 partim, 352b2, 352k2, 352h2 oppervlakte 6914 m²

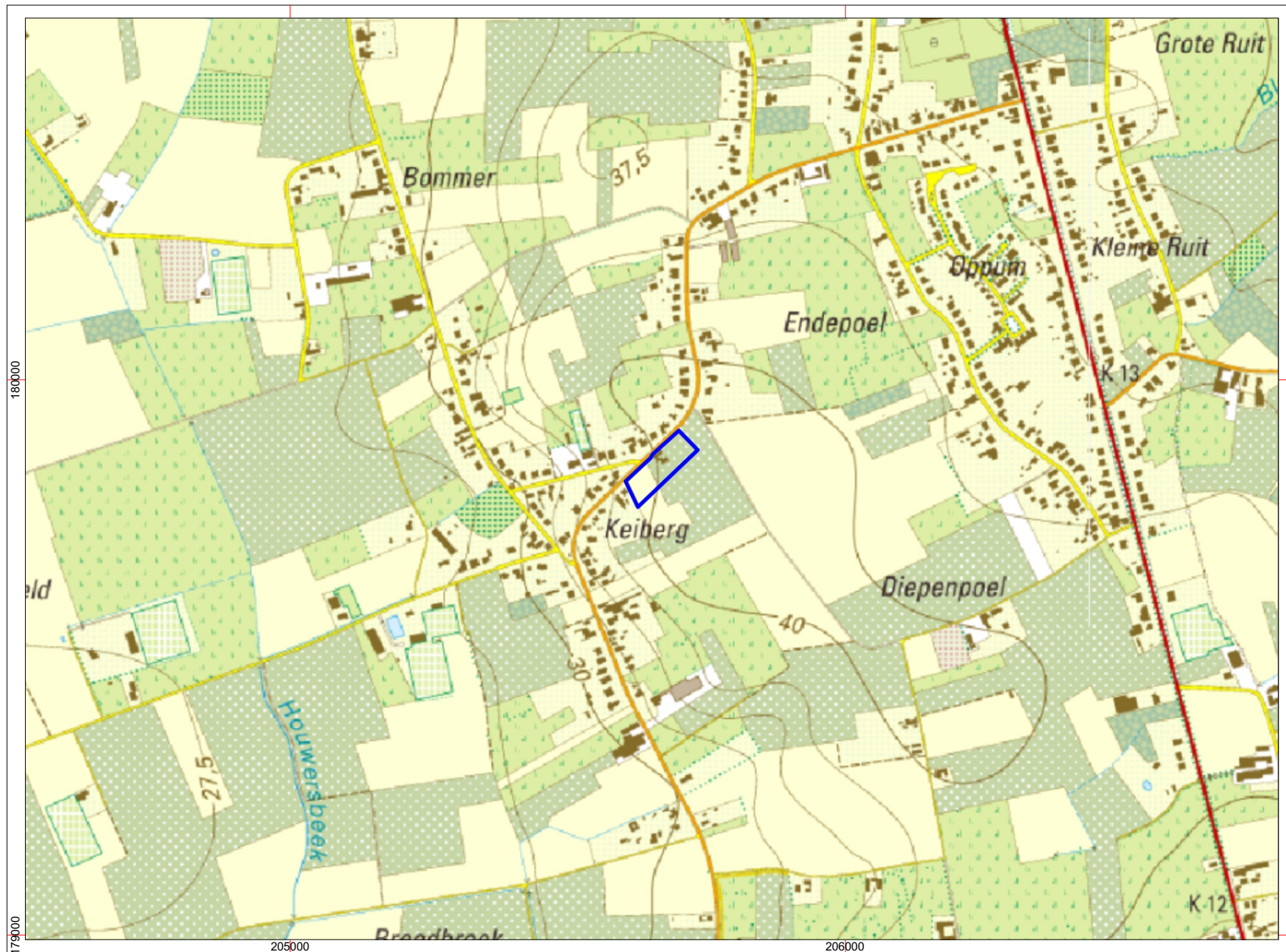
.be

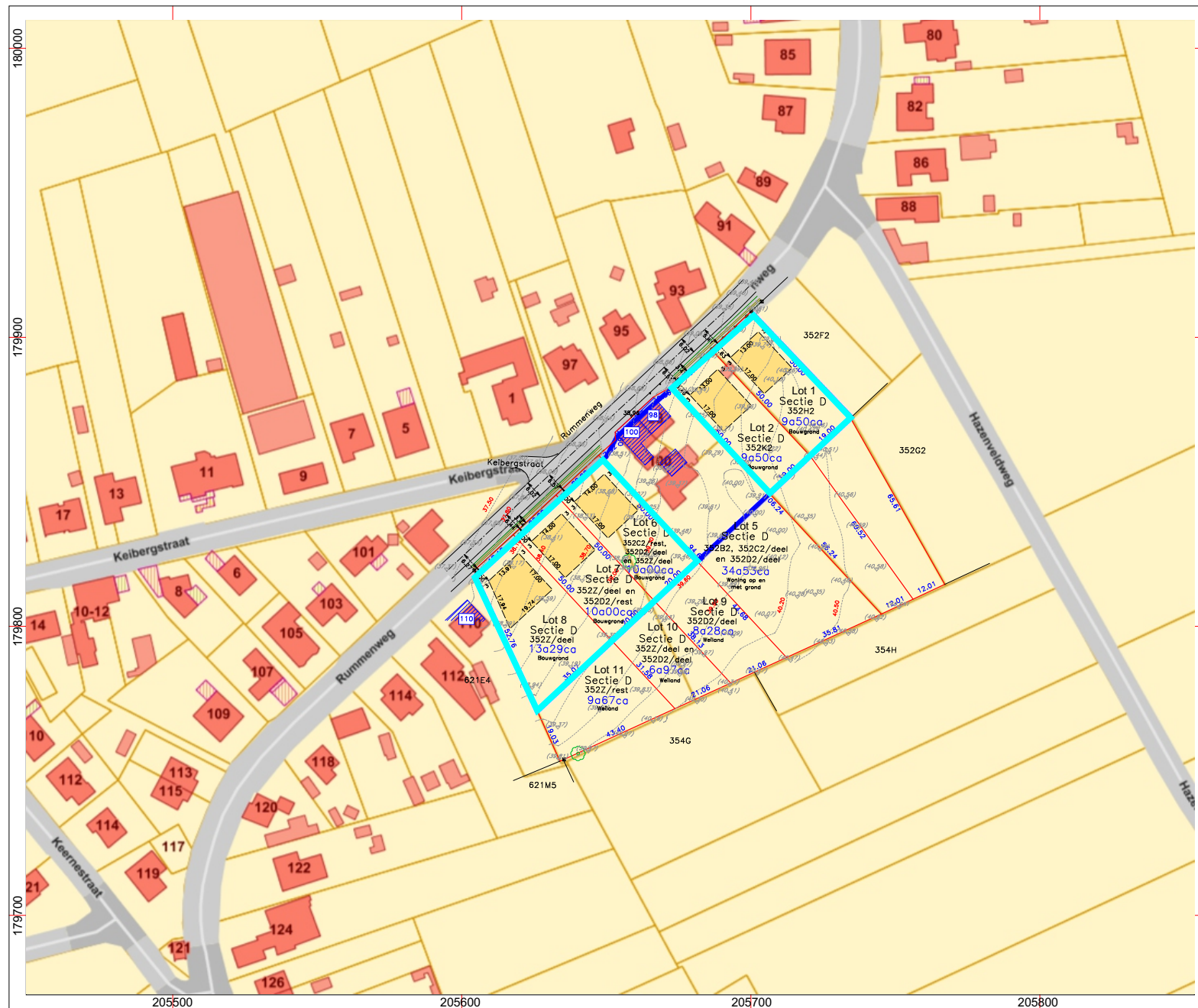
Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85

Bijlage 02: Kadasterplan - Bron: cadgis viewer

Datum aanmaak plan: 10/05/2019, situering plangebied blauw omkaderd

HAAS_{bvba}

HAASST
 Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85
 Bijlage 04: Gegeoreferend verkavelingsplan - Bron: AARO-Topo
 Datum aanmaak plan: 10/05/2019, situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

< 100 m >

Gemeente: Herk de Stad

Afdeling: 1 Sectie: D

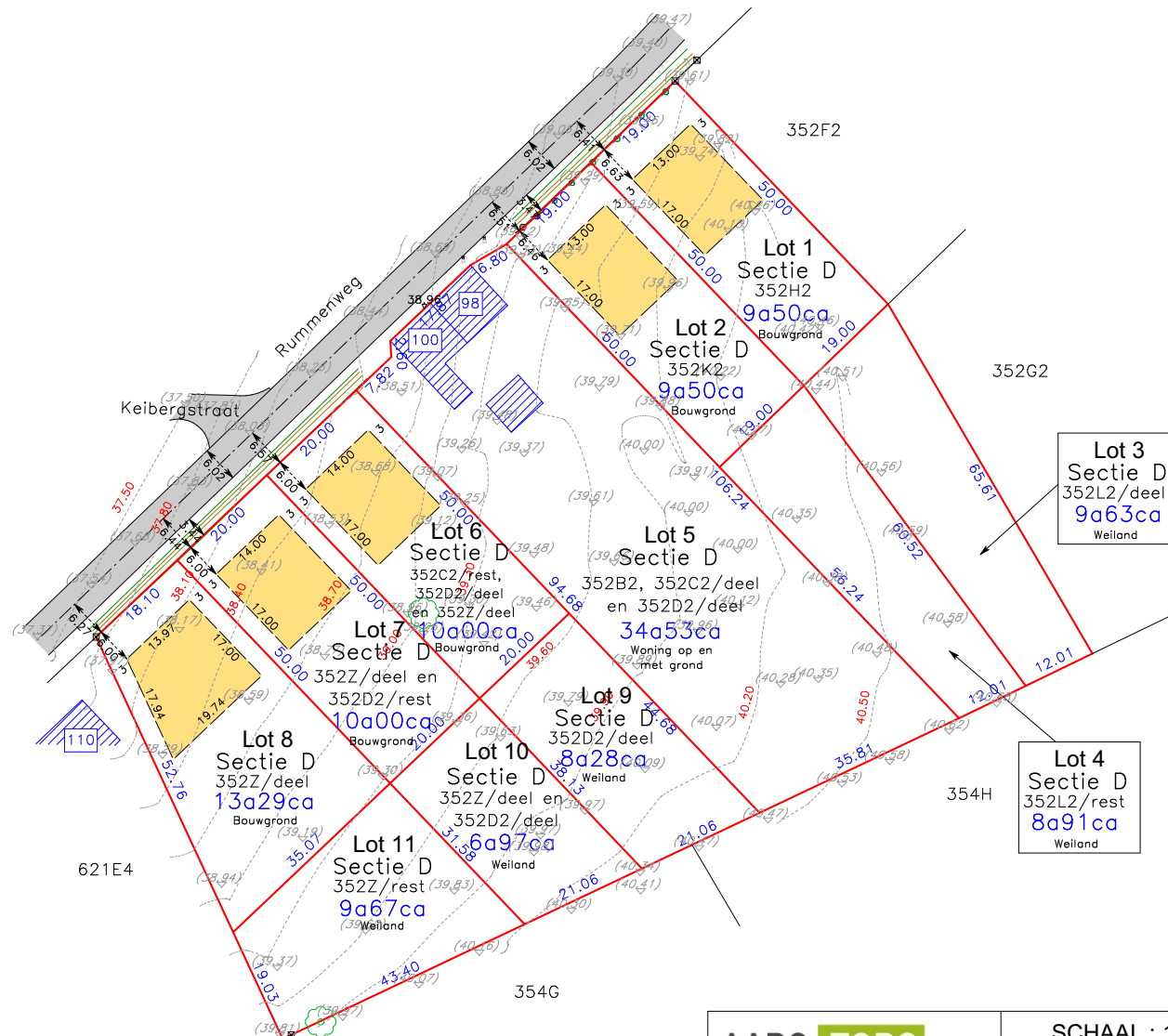
Kadastrale perceelnummer(s):

352H2, 352K2, 352L2, 352B2, 352C2, 352D2 en 352Z

VERKAVELINGSPLAN

 Bestaande bebouwing
 Hoofdvolume

HAAS

Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85
Bijlage 05: verkavelingsplan zoals aangereikt - Bron: AARO-Topo
Datum aanmaak plan: 10/05/2019, situering plangebied blauw omkaderd

AARO-TOPO
studiebureau

St-Truidersteenweg 17
3540 Herk-de-Stad < 100 m >
(T) 013/44 17 49 (F) 013/46 13 06
e-mail : info@aaro-topo.be

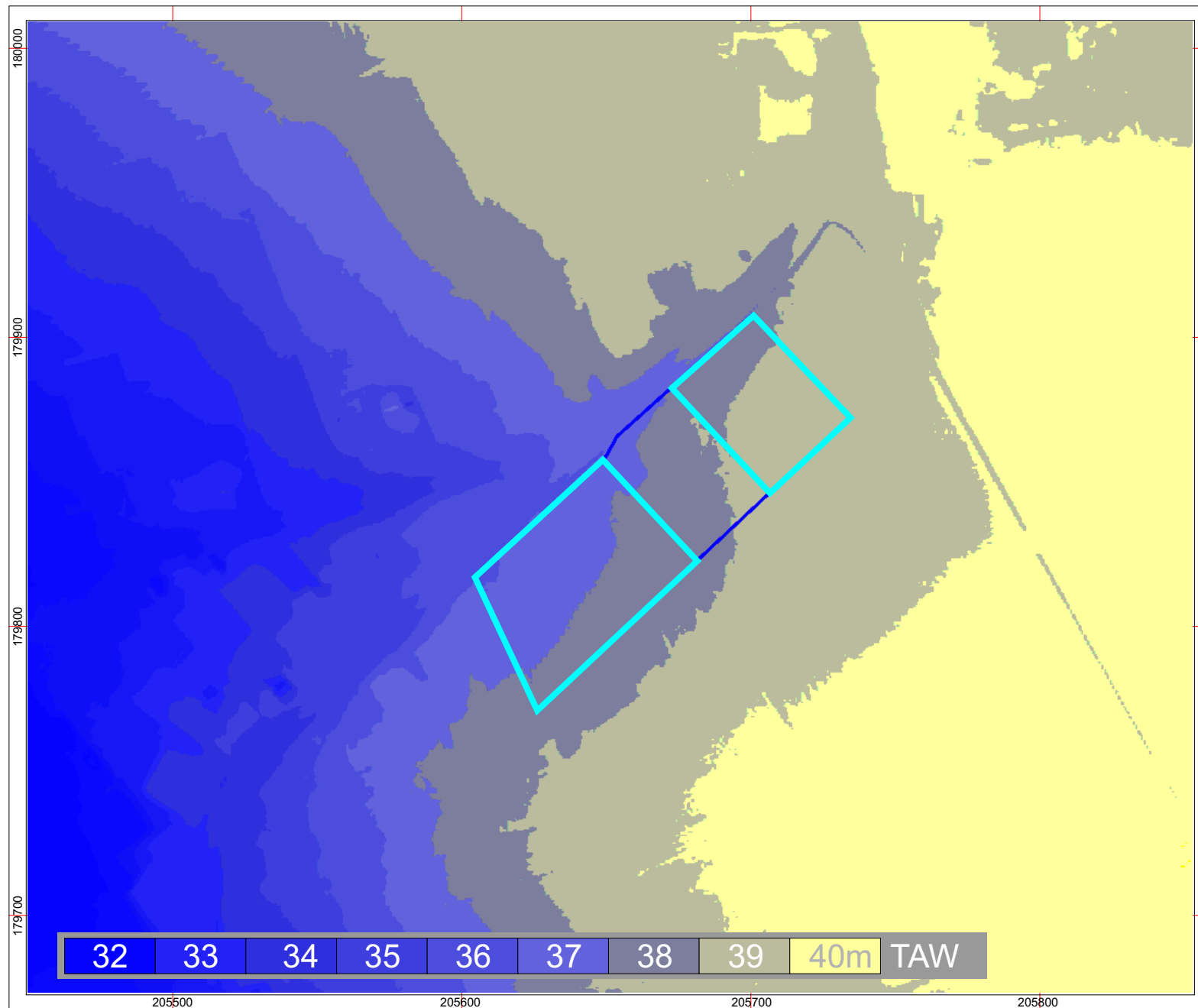
SCHAAL : 1/ 750

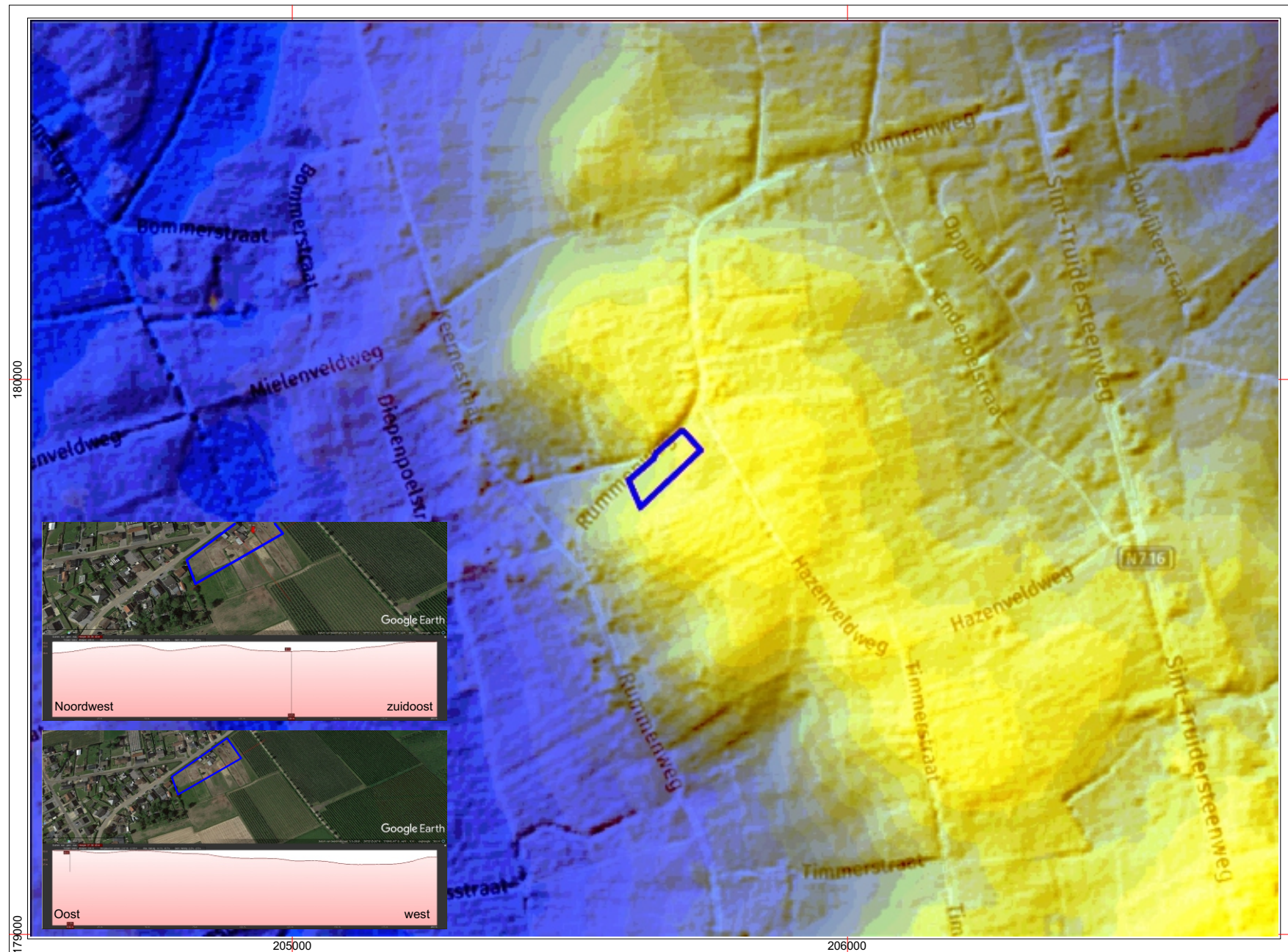
Dossier nr. 2019/M008

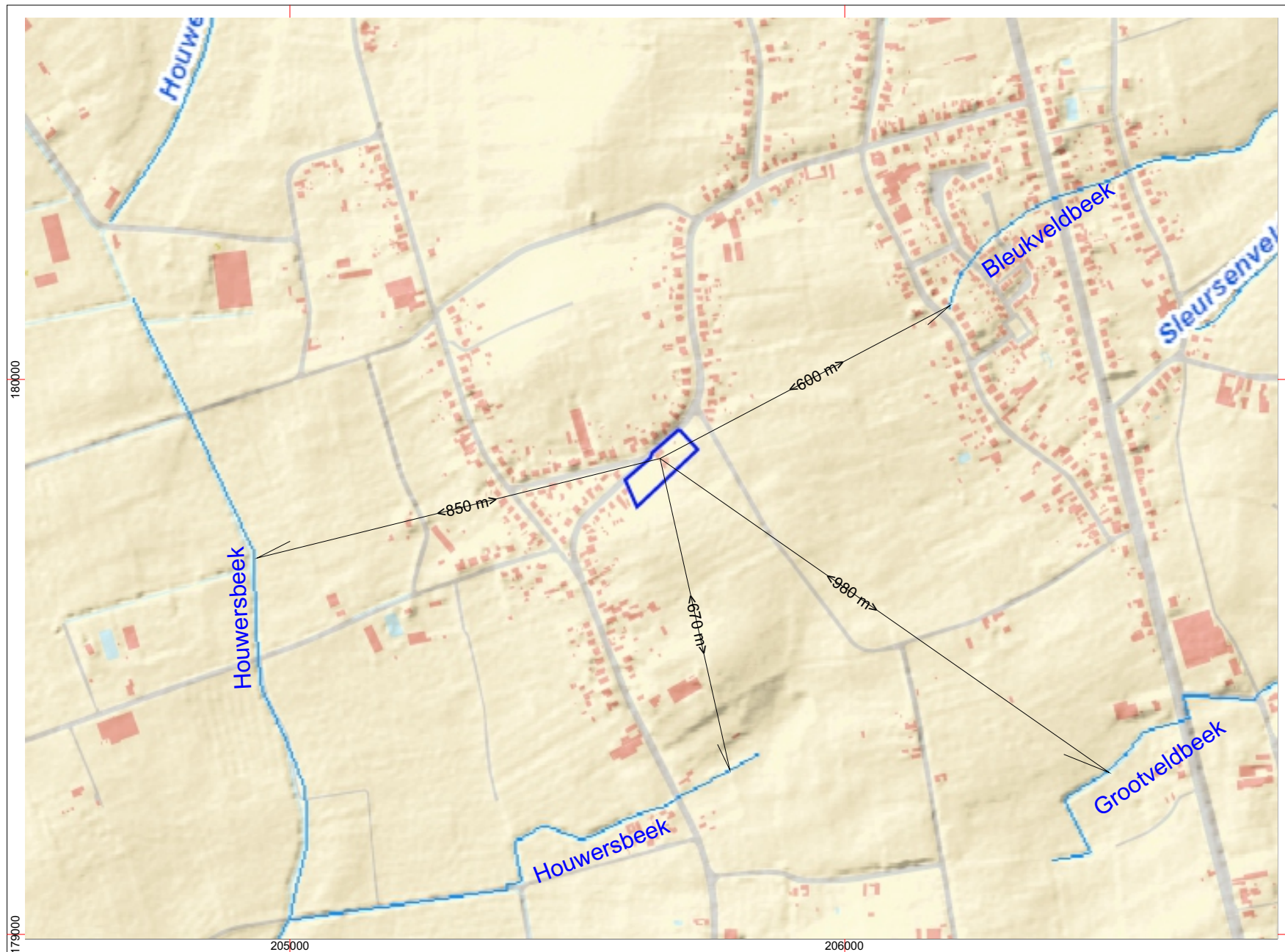
- copy right -
Dit plan mag niet worden gekopieerd
noch delen uit dit plan mogen worden overgenomen
zonder de voorafgaandelijke en schriftelijke
toestemming van de auteur.
De kadastrale gegevens worden ten teken van inlichting vermeld
en vallen buiten de verantwoordelijkheid van de auteur.

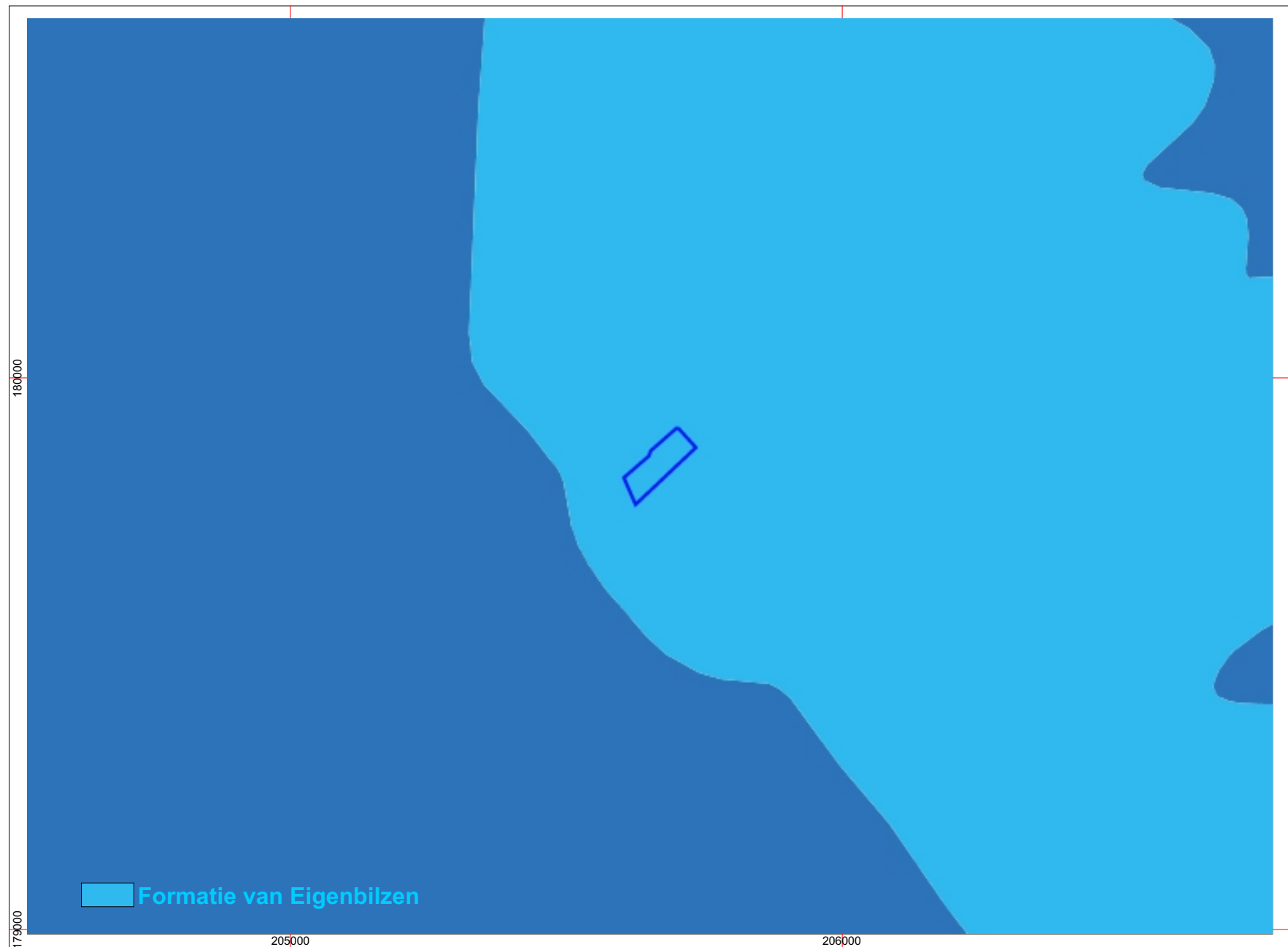
Herk-de-Stad, 28 februari 2019
Opgemeten en in plan gebracht door,

Kurt Vanerum
burgerlijk ingenieur, landmeter-expert, beëdigd
door de rechtbank van Eerste Aanleg van Hasselt
ingeschreven op het tableau van zelfstandige
landmeters experts met nr. LAN051122

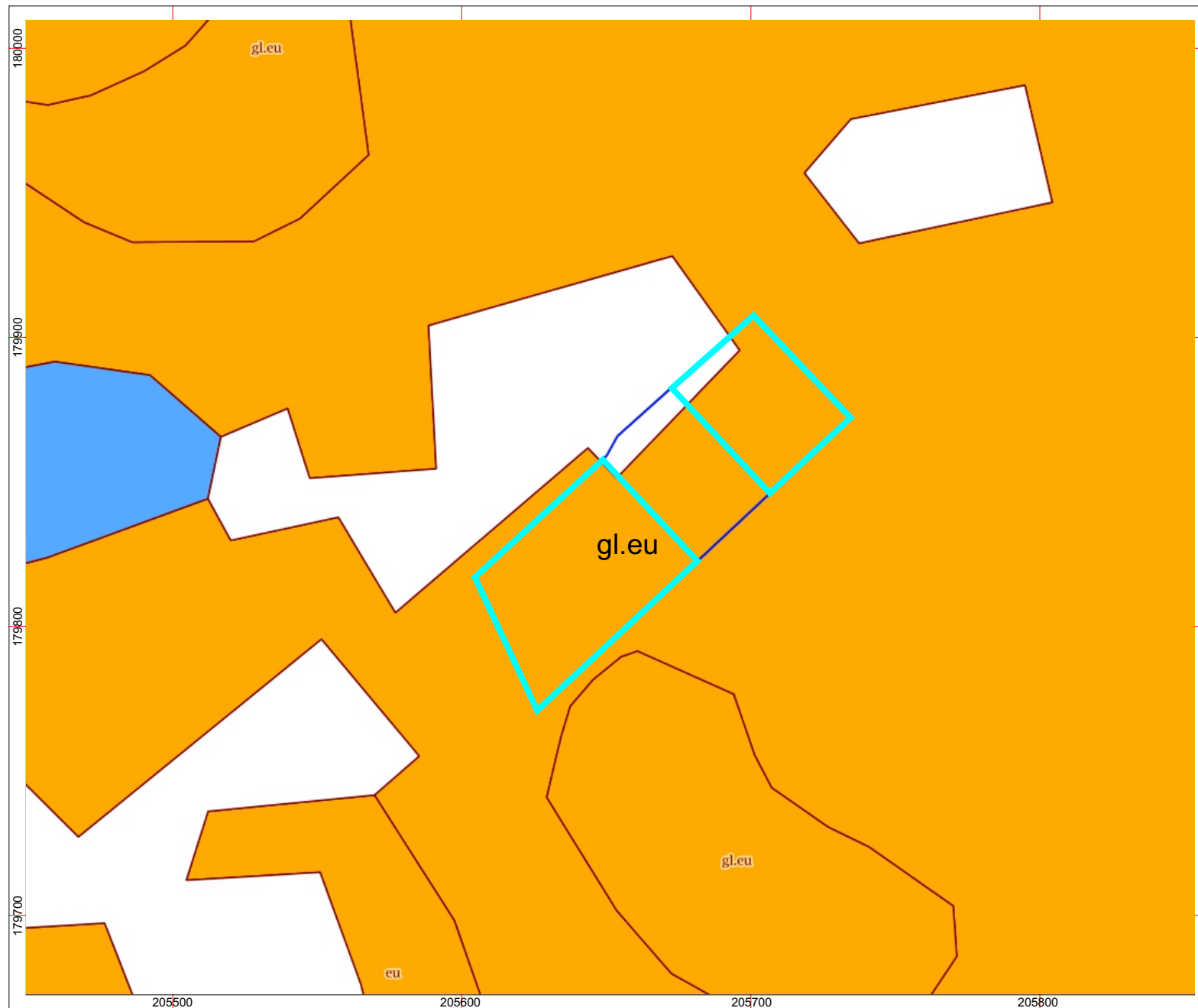

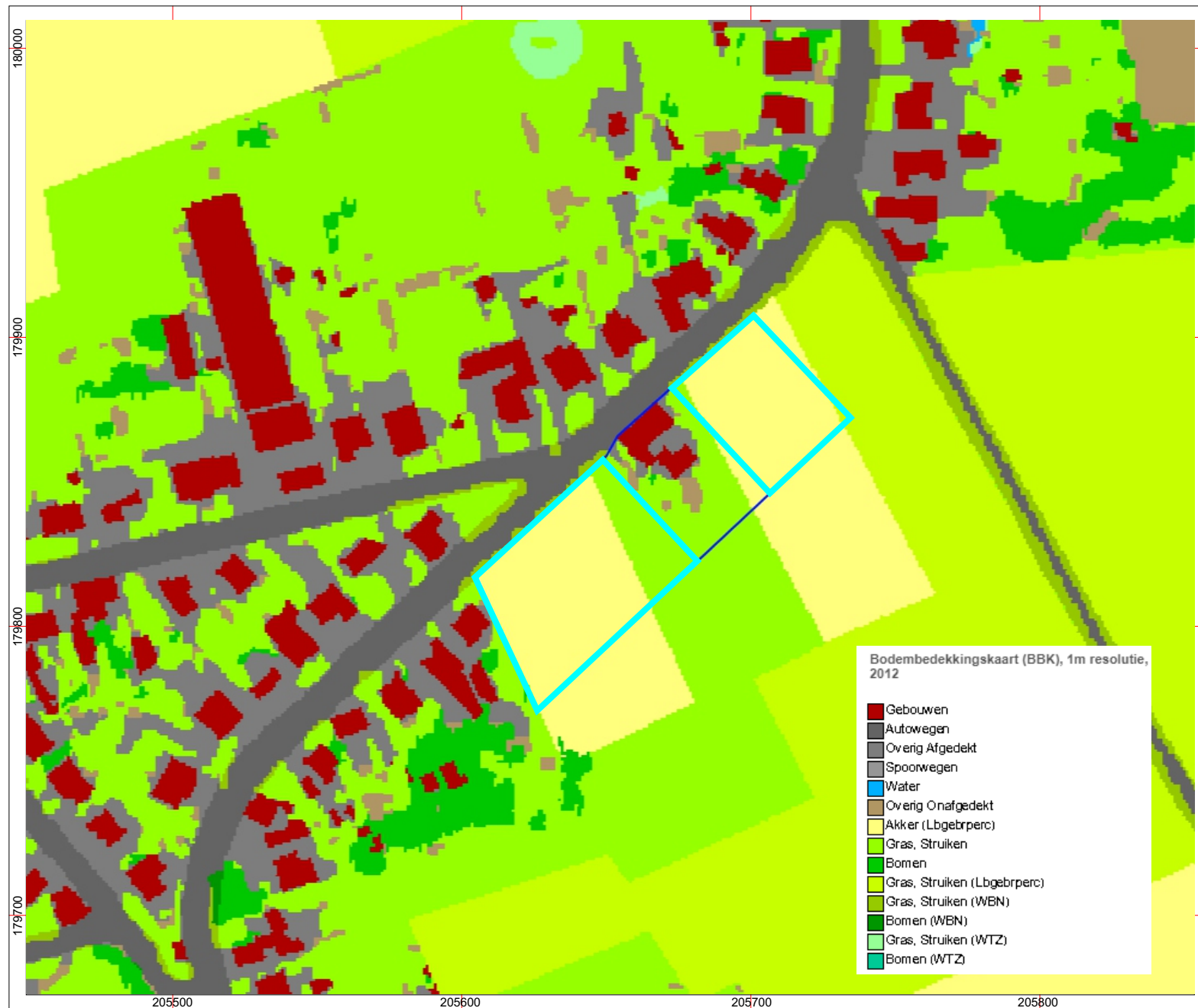

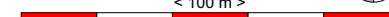

HAASST
 Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85
 Bijlage 13: Bodembedekkingskaart, opnamejaar 2012 - Bron: www.geopunt.be
 Datum aanmaak plan: 10/05/2019, situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

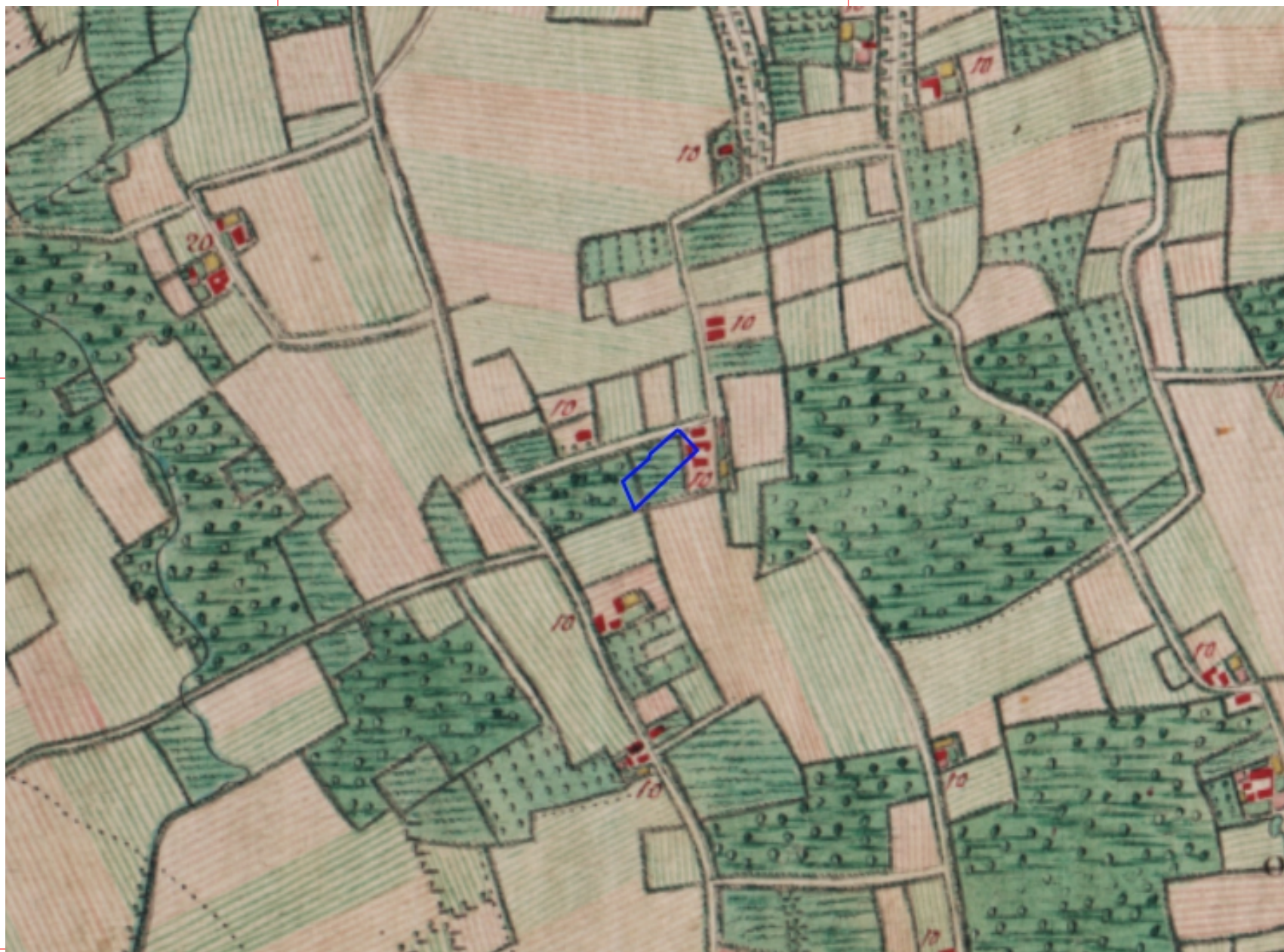

< 100 m >

180000

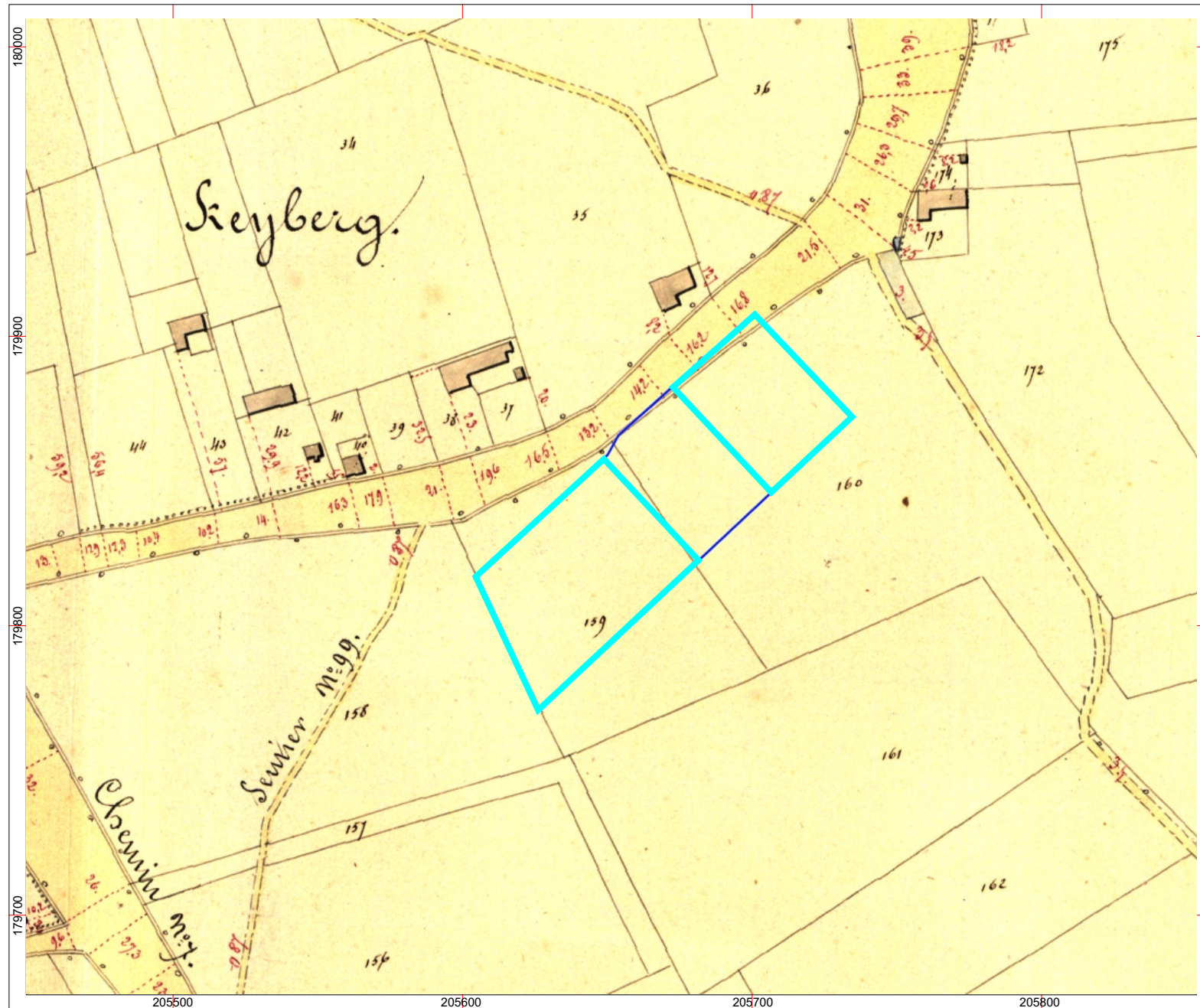
179000

205000

206000

Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85
 Bijlage 15: Atlas der Buurtwegen (1845) - Bron: www.geopunt.be
 Datum aanmaak plan: 10/05/2019, situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

< 100 m >

180000

179000

205000

206000

HAAS
bydra

Project: Herk-de-Stad, Rummenweg <98,100> - Projectcode: 2019E85
Bijlage 16: Vandermaelenkaart (1854) - Bron: geopunt.be
Datum aanmaak plan: 10/05/2019 situering plangebied blauw omkaderd

GRID: Lambert 72 coördinatenstelsel

< 500 m >

